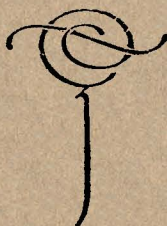

A KERESZTÉNY HÁZASSÁG

KÜLÖNÖS TEKINTETTEL AZ 1918 MÁJUS
19-ÉN ÉLETBELÉPETT ÚJ EGYHÁZJOGRA

A KATHOLIKUS KÖZÖNSÉG SZÁMÁRA IRTA
MÜLLER LAJOS S. J.

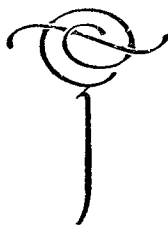
KORDA R.-T. KIADÁSA
BUDAPEST, VIII., MIKSZÁTH KÁLMÁN-TÉR 3. SZ.

BUDAPEST, 1921
APOSTOL-NYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
VIII., HORÁNSZKY-UTCA 18.

A KERESZTÉNY HÁZASSÁG

KÜLÖNÖS TEKINTETTEL AZ 1918 MÁJUS
19-ÉN ÉLETBELÉPETT ÚJ EGYHÁZJOGRA

A KATHOLIKUS KÖZÖNSÉG SZÁMÁRA IRTA
MÜLLER LAJOS S. J.

BUDAPEST, 1921
APOSTOL-NYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
VIII., HORÁNSZKY-UTCA 18.

Imprimi potest.

Budapestini, die 20. Aprilis 1921.

Eugenius Somogyi S. J.

Praep. Prov. Hung.

Nihil obstat.

P. Ludovicus Tomcsányi S. J.

ensor dioecesanus.

Nr. 1342. Imprimatur.

Strigonii, die 10. Maii 1921.

Joannes

Card. Aeppus.

ELŐSZÓ.

Pünkösöd napja az Ószövetségben is nagy ünnep volt. Ezen a napon hirdette ki ugyanis Isten roppant ünnepélyességgel választott népe előtt a Tízparancsolatot, vagyis amaz alaptörvényeket, amelyeket ugyan már a teremteskor az emberi szív tábláira vésett, de amelyeket nem tartotta feleslegesnek hangos szóval is az emberiség fülébe dörteni. Hiszen ezeken a törvényeken alapszik minden emberi élet, minden társadalmi rend.

Pünkösödöt választotta a Szentlélek is arra, hogy az Újszövetség törvényét, a szeretet törvényét a lelkébe írja. A pünkösöd tehát egészen kiválóan a törvényhozás napja.

Az 1918. évi pünkösöd, mely ezen évben május hó 19-ére esett, az Isten Lelke által kormányzott Egyház törvénykezésében szintén igen fontos fordulópontot jelent. Ezen az ünnepen hirdette ki s léptette érvénybe Egyházunk az ő 2414 cikkelyt tartalmazó új Kódex-ét, vagyis törvénykönyvét.

A háború ágyudörgése szinte egészen elnémitotta ezt a hangot, amely pedig világraszóló eseményt jelentett az emberiség történetében. Olyan esemény ez, mely végeredményében sokkal jelentősebb s bevágóbb az emberi nem, a népek s országok sorsának alakulására, mint az óriási világfelfordulás, melyet a háború előidézett.

Most, midőn a nagy megrázkódtatásból kezdünk kissé felocsudni s magunkhoz térni, illő s szükséges, hogy ne csupán az egyháziak forgassák szorgalmasan az új Kódex-et, hanem a világi hivek is arról kellő módon tudomást szerezzenek.

Hiszen ez a törvénykönyv, melyhez hasonló még sohasem jelent meg s amely minden szakértő bámolatát méltán kivívta, jórészen a világi hiveket

is a lehető legközelebből érdekli. Nevezetesen a házasság-jog, mely több jelentős dologban megváltozott. Már ez a körülmény egymagában megokolná e könyvecske közrebocsátását. De meg amugy sem ismerünk magyar könyvet, mely katolikus közönségünket a házasság oly fontos kérdéséről hit- és erkölcsi, nemkülönben jogi szempontból röviden s összefoglalóan tájékoztatná.

Pedig van-e kérdés, mely mindnyájunkat inkább érdekelne? Van-e intézmény, melytől földi s örök boldogságunk annyira függne, mint a házasság? Légy bárki, vidd bármennyire, sorsod sodorjon bármerre, az, amit lelkedből soha semmi ki nem törölhet: a szülői ház, apád, anyád emléke, testvéreid, az otthoni szokások, gyermekélményeid, egész neveltetésed. Mennyire fontos mindez jellemedre, lelkivilágodra, erkölcsi állapotodra, szerencsédre, szerecsétlenségedre! Nemde, mindez mondhatnám szoros folyománya, eredője egyetlen házasságnak, melyet szülőid kötöttek s boldogan vagy boldogtalanul éltek át.

Minthogy pedig egyes személyekből kerül elő a társadalom, az állam, a haza, világos, hogy ezek boldogsága s szerencséje is a családokban gyökerezik.

Az egyház nemkülönben a családtól vár mindent: tagjait, papjait, püspökeit, pápáját. A családtól várja az üdvözítendő lelkeket, az ő nyáját.

Sőt maga Isten az egész mennyországgal a családokra néz. A választottak sorsa, üdve, száma a családoktól s így a házasságtól függ.

Egy régi görög bölcs mint alaptételt állította fel, hogy a világon „minden folyik“, vagyis változik. Csakugyan mi is magunk között új világot látunk elhelyezkedni.

Jaj volna, ha az általános átalakulás a házasság intézményét is kikezdené, megingatná! Valamennyiünk közös létkérdése, hogy ezt ne engedjük.

E könyvecske is szerény, de szilárd cölöpöt akar leverni az ingoványba, hogy a „folyó ár“ minket is magával ne ragadjon!

Szeged, 1921. Pünkösöd napján.

I. Tévelyek.

Az igazság megvilágosítására rendkívül hasznos az ellenkező vélemények, tévedések felett is szemlét tartani. Mert amint az árnyék kiemeli, kidomborítja a tárgyakat, éppúgy a tévelyek ismerete élesebb megvilágításba helyezi a helyes tanítást.

Alig van Egyházunknak tana, intézménye, amely kezdettől fogva annyiszor s oly heves ostromnak lett volna kitéve, mint épen a házasság.

Az első három században feltámadtak ellene az u. n. dualisták, akik a rosszat, a szenvedést valami külön istenségtől származtatták. Ezek a házasságot is, amely szerintük az emberi nyomorúságot terjeszti s átörökíti, ama bizonyos gonosz istenség számlájára írták s ép ezért eltiltották. (Sok gnosztikus, manicheus; Simon, a bűbájos.)

Ezekkel ellentétben a IV. században Jovinianus annyira felmagasztalta a házasságot, hogy azt a szűzi állapot fölé helyezte.

A IX. században tőlünk elszakadt görögök (oroszok, románok, szerbek stb.) azt tanítják, hogy házasságtörés esetében a házasság felbontható.

Azonban leggyökeresebben a protestantizmus forgatta fel a katolikus házasság intézményét a XVI. században.

Luther Márton: a) tagadta a házasság szentségi jellegét s tisztán polgári ügynek minősítette azt.

Egyik beszédében többek közt ezt olvassuk:

„Tudd meg, hogy a házasság külső testi dolog, mint más világi cselekedet. Valamint pogánnyal, zsidóval, eretnekkel ennem, innom, aludnom, járnom, beszélnem, kereskednem szabad, éppúgy házasságra is léphetek vele s abban megmaradhatok. Ne törődjél azokkal a bolond törvényekkel, melyek azt tiltják.”

Ép ezért b) tagadta, hogy a házassági ügyek az egyházi hatóság alá tartoznak.

c) Tanította, hogy az egyidejű többnejűség nem ellenkezik az isteni törvénnyel. Jómaga Fülöp hercegnek második feleséget is engedett, hogy őt tanának jobban megnyerje.

d) Tanította, hogy nem csupán a házasságtörés, hanem számos más ok is elegendő a házasság felbontására.

e) Tanította, hogy a házasság a szűzi állapotot messze felülmúlja, s ép azért hirdette, hogy a papi rend s ünnepélyes tisztsági fogadalom ellenére is lehet érvényesen házasságot kötni. Erre mindjárt maga adott nem épen épületes példát, egy fogadalmához hűtelen apácát véve feleségül.

Kálvin János szintén átvette ezt a tant s azt állítja, hogy „a házasság époly kevéssé szentség, mint akár a földművelés vagy cipésmesterség“.

Vannak protestáns felekezetek, mint a kereszt-ségismétlők s mormonok (1830-ban keletkeztek), melyek a többnejűséget gyakorlatban is elfogadták.

A XIX. században több jogtudós (aulikusok) azt állítja, hogy a házasságban a szerződés és a szentség két különböző dolog. A házasság elsősorban szerződés és mint ilyen, a világi hatalom alá tartozik. Ha az Egyház bíraskodik házassági ügyekben vagy akadályokat állít, ez vagy jogbitorlás, vagy pedig a világi hatalom hallgatag beleegyezésével történhetik.

Körülbelül ezen az állásponton van a polgári házasság is.

Mindezen zavaros hullámok közül szilárdan, rendületlenül, a maga puritán egyszerűségében s fen-ségében emelkedik ki a katolikus Egyház házassági tana, intézménye.

II. A házasság isteni intézmény.

Istentől ered.

A házasságról Egyházunk elsősorban azt tanítja, hogy nem rossz, hanem tiszteletreméltó, szent dolog, sőt egyenesen isteni eredetű.

Az emberi nem legősbibb, hiteles okmánya, a

Szentírás már első lapjain foglalkozik a házassággal. Így a Teremtés könyvében olvassuk:

„Teremté Isten az embert az ő képére; Isten képére teremté őt, férfiúvá és asszonnyá teremté őket.” (Gen. 1. 27.)

Azzal, hogy az Isten különböző nemeket teremtett, a házasságot ugyan még nem alapította meg, de annak létfeltételéről gendoskodott. A házasság megalapítása azonban már világosan ki van fejezve az Éva teremtésekor mondott isteni ígékben:

„Nem jó az embernek egyedül lennie, teremtsünk neki hozzá hasonló segítőt.” (Gen. 2. 18.)

Ez tehát Isten célja elsősorban az asszony teremtésével. Majd aztán nyomban a férfiúhoz vezetve a nőt, frigyüket megáldja, szólván:

„Növekedjete s sokasodjatok és töltsétek be a földet.” (U. o. 5.)

Minő fontos és szent dologról van tehát szó! Megmutatja emez első esküvő minden szereplője, minden mozzanata. A vőlegény: Ádám, a látható világ királya; a menyasszony: Éva, az élők anyja; a vőfély és eskető pap: maga Isten; a tanúk: az angyalok; a szentély: a paradicsom. A nászéneket maga a Szentlélektől ihletett vőlegény, Ádám zengi el, szent elragadtatásában felkiáltva: „Annakokáért ehagyja ember atyját és anyját, és feleségéhez ragaszkodik, és lesznek ketten egy testben.” (Gen. 2. 25.)

A házasság isteni eredetére vall egyébként már az a körülmény is, hogy a házasság mindig s mindenütt megvolt, sőt minél régibb időkbe szállunk vissza, annál tisztább s erkölcsösebb népekre akadunk, amelyek a házasságot eredeti épségében s szentségében őrzik. Az Isten alkotta emberi természet ugyanis már maga is elárulja a Teremtő bölcs tervét s rávezeti az embert annak megvalósítására. A férfi- s női jellem, természet úgy van alkotva, hogy egymással mintegy kiegészítve érzi magát s ép azért egymáshoz ösztönszerűleg vonzódik. A férfiú érzi, hogy a nyilvános élet küzdelmei között szüksége

van a nőre, aki őt vigasztalja, vidámitsa ápolja, gondozza; a nő pedig feltétlen szükségét érzi a támasznak, a tanácsnak, a védelemnek. Érti, hogy ő csak segítő társ. Ez így volt kezdettől s így marad örökre. A rózsából nem lesz soha ibolya, a nőből férfi, bármit fecsejjenek a feministák, szociáldemokraták stb.

Lényege és célja.

A házasság valóságos szerződés, melyet a férfiu s nő egymással kötnek a házasság Istentől kitűzött céljainak elérésére. Ámde, ha a házasság szerződés is, ne gondoljunk holmi világi, közönséges szerződésekre, aminők az adás-vevés stb. Mert a házasság:

a) vallásos szerződés. Mióta ember él a földön, mindig érezte azt. Lám, a protestánsok saját hitelveik ellenére se tudnak ezen meggyőződésről lemondani; ők is az ő imaházaikba mennek a házassági szerződést megkötni. Minden nép Isten áldását kéri a házasságra; s érzi, tudja, hogy a házasság a lelkiismeretbe mélyen bevágó ügy.

De még egyebekben is eltér a házasság a világi szerződésektől.

b) Itt nem földi, anyagi dolgok a szerződés tárgyai, hanem maguk a szerződő felek tulajdon személyei.

c) Mig a többi szerződést, amint szabadon kötötték, rendesen közös akarattal szabadon fel is lehet bontani, a házasságot, bár szabadon kötötték, de nem lehet többé felbontani. Végül:

d) a házasság sz. szerződésének sok oly hatása s következménye van, aminővel semmiféle világi profán szerződés sem dicsekedhetik. Pl. a rokonság stb. A cél pedig, amelyért Isten a házasságot alapította s amelyért a férfiu s nő ezen szent szerződést megkötik, elsősorban a földnek és a mennyország-nak benépesítése. Minthogy tehát a házasságnak Istentől rendelt első s legfőbb célja a gyermek, ugyanezért a természet megmásíthatatlan törvénye kiáltóan s szükségképen követeli, hogy valahányszor a házasok jogukkal élnek, a teremő Isten kezét meg

ne akadályozzák. Azért nem csupán a magzatgyilkolás égbekiáltó bűn, mert megöli a fejlődő életet s kizárja örökre az égből az áteredő bűnben levő lelket, hanem s u l y o s bűn mindennemű „védekezés” és „óvakodás” is.

A házasság második célja az ember nemi életének szabályozása, az erkölcsös élet megkönnyítése és védelme.

A házasságnak e kettős célja, mely a természetben gyökerezik, máris követeli, hogy a házasság egy és felbontathatlan legyen, vagyis, e g y férfiu s e g y nő között létesüljön, és pedig az egész élet tartamára. Ilyen tehát Isten eredeti terve szerint minden házasság, nem csupán a keresztényeké, hanem a zsidóké és pogányoké is.

Amíg azonban a nemkeresztény házasság egy-sége és felbonthatatlansága nem oly feltétlen, hogy kivételt ne engedne, addig a keresztény házasság, melyet Krisztus szentségi méltóságra emelt, épen ezért minden körülmények között szükségképen egy és felbonthatatlan.

III. A keresztény házasság.

A keresztény házasság szentség.

Egyházunk kezdettől fogva tanítja és főkép Lutherrel szemben a tridenti sz. zsinaton kihirdette, hogy a házasság az Újszövetség szentsége, amelyet Jézus Krisztus rendelt. Mit jelent ez? E hitágazat azt jelenti, hogy midőn a keresztények az Egyháztól megszabott feltételek mellett sz. házassági szerződésüket megkötik, ezáltal Krisztus rendelése folytán a megszentelő malaszban növekednek és segítő kegyelmeket kapnak egész házaseletükre, hogy állapotuk kötelességeit hiven s üdvösen tudják betölteni.

A házasság szentségi mivoltára céloz sz. Pál az efezusiakhoz írt levében (5, 22—32), midőn a férfiu s nő közötti házas viszonyt ama szent s kegyelemmel teljes friggyel hasonlítja össze, amelyet Krisztus kötött az ő Anyaszentegyházával. „Nagy titok ez” —

fejezi be sz.Pál a fenséges párhuzamot —, „én pedig Krisztusra és az Anyaszentegyházra nézve mondom.”

Ha „nagy titok” a házasság, bizonyára azért az, mert a keresztények között kötött házasszerződés külső jelei óriási kegyelmek kiadását leplezik s eszközlik. Mindez bizonynal Krisztus érdeméből s Krisztus rendeléséből eredhet.

A Szentírásból vett bizonyíték homályát shézagosságát bőségesen kitölti katolikus tévmentes Egyházunk legősibb gyakorlata, hagyománya.

Már a katakombákban akadunk képre, mely jegyespárt ábrázol, amint az oltárt közrefogva, felette kezet nyujt egymásnak. A karikagyűrű, a koszoru, mely a képen látható, mutatják, miért járultak az oltárhoz; a Krisztus-monogramm fejük felett s a felírás: „Vivatis in Deo!” (éljeteI Istenben!) elárulja, mit vártak ők az oltárról: a pap áldását, Krisztus kegyelmét.

A már Krisztus utáni ötödik században elszakadt felekezetek mind magukkal vitték az Egyháznak hét szentségről szóló tanát. A protestánsok, midőn a házasság szentségi mivoltát megtagadták, ezáltal szembehelyezkedtek az egész kereszténységgel. És csakugyan, midőn a görög szakadárokkal fegyverbarátságot s egyesülést kerestek a kath. Egyház megdöntésére, Jeremiás szakadár görög patriarcha visszairt nekik, hogy a hét szentség, nevezetesen a házasság, azok közül való, amelyeket Krisztustól s az apostoloktól átvettünk.

Maga a szerződés a szentség.

Midőn az előzőkben kifejtettük, hogy a házasság mivolta, lényege a szerződés, akkor ezt kivétel nélkül minden érvényes házasságra értettük s így a keresztény házasságra is. A különbség a keresztény s nemkeresztény házasság között az, hogy a keresztény házassági szerződést Krisztus szentségi méltóságra emelte. Tehát maga a szerződés a szentség s így a kettő egymástól teljességgel elválaszthatatlan.

IX. Pius és XIII. Leó pápák nyilatkozatai óta efelett már senki sem kételkedik vagy vitatkozik a katolikusok között. Az új törvénykönyv is ezt határozottan kijelenti.

Ezen tannak *következményei*, folyamányai rendkívül fontosak a gyakorlati életben.

Mínt hogy a keresztény házasságban a szerződés és szentség egy és ugyanaz:

a) Megkeresztelt ember nem mondhatja: „én házasságot ugyan akarok kötni, de a szentségből nem kérek“.

Amint ugyanis a keresztények érvényes házasságot kötnek, mintegy gépszerűen (mechanikus módon) létrejön a szentség is és kifejti hatásait. Nevezetesen létrehozza a felbonthatatlan kapcsolatot.

b) A házassági szerződést nem az eskető pap köti, hanem a házasulandó felek. A házasság szentségét nem a pap szolgáltatja ki, hanem a felek egymásnak.

Jegyzet. Igaz ugyan, hogy a kath. Egyház megköveteli, hogy a házasulandó felek, ha csak az egyik is katolikus közéjük, frigyüket a kath. egyház szolgálójának közbejöttével s két tanu jelenlétében kössék meg. És rendes körülmények között enélkül nem is léte-sülhet katolikus félre nézve érvényes szentségi házasság. Ámde a papnak s a két tanunak közbejötté csak olyan szükségképeni feltétel, aminőt a világi hatóság is nem ritkán megkövetel a saját hatáskörébe tartozó szerződések érvényességéhez. Így például a kiskorúak szerződéseit, végrendeleteket maga az állam bölcsen olyan feltételek-hez, formákhoz köti, amelyeknek betartása nélkül azok egyszerűen semmisek, érvénytelenek. Így az Egyháznak is van joga, hatalma az ő hatáskörébe tartozó házassági szerződés feltételeit meghatározni.

c) Érvényesen megkeresztelt, született protes-tánsok minden pap vagy tanu nélkül köthetnek érvényes, szentségi házasságot.

A házasságot ugyanis, mint előbb kifejtettük, a felek kötik; ők azok, kik egymásnak a szentséget kiszolgáltatják.

A pap és tanuk közreműködése csupán az Egyház által megkövetelt feltétel. Ettől a feltételtől

azonban Egyházunk a protestánsoknál eltekint. A protestáns házasság is tehát, ha egyéb bontó akadály fenn nem forog, Krisztus rendelkezéséből szentség s így felbonthatatlan. (Igy volt ez 1918 május 19 előtt a magyar állampolgárok által Magyarországon kötött vegyesházasságoknál is.) Ebből viszont az következik, hogy elvált protestáns ember se köthet házastársa életében új érvényes házasságot.

IV. A keresztény házasság tulajdonságai.

Midőn a házasságról általában szoltunk, megemlítettük, hogy már a természet törvénye javálja s szinte követeli, hogy minden házasság egy és felbonthatatlan legyen. Jézus Krisztus pedig mikor a keresztény házasságot szentségi méltóságra emelte, az egységet és felbonthatatlanságot a szentségi házasság nélkülözhetetlen s elválaszthatatlan tulajdonságává, sajátosságává avatta. A keresztény házasság tehát szükségképen egy.

A) Egység.

A keresztény házasság egysége kizárja a többférjűséget (poliandriát) és a többnejűséget (poligüniát). A többférjűség, mely abban áll, hogy egy nő egyidejűleg több férjjel él, a természet törvényeivel kiáltó ellentétben van, mert kizárja a házasság első célját (a gyermeket).

A többnejűség ugyan szintén ellenkezik a természetnek tágabb értelemben vett törvényeivel, de nem oly mértékben, hogy minden kivételt kizárna. Magában a Szentírásban olvassuk, hogy az Öszövecség szent férfiainak — bizonynyal Isten beleegyezésével — több feleségük volt. Tekintve amaz idők viszonyait, Isten a többnejűséget bölcs s szent okokból ideiglenesen megengedhette.

Amde az is kétségtelen, hogy nem ez volt Isten eredeti terve s gondolata a házasságot illetőleg.

Ő a paradicsomban egy férfit s egy nőt alkotott;

ezt az egységes házasságot áldja meg. És Ádám, kinek atyja, anyja nem volt, bizonyára nem annyira saját, mint valamennyi férj nevében, valamennyi férjre nézve mondja ki az isteni elvet: „Annakokáért elhagyja ember atyját és anyját és feleségéhez (nem pedig feleségeihez) ragaszkodik és lesznek ketten egy testben.” (Gen. 2. 25).

És így nem csodálhatjuk, hogy Jézus Krisztus, aki azért jött, hogy az embert felemelje, s Atyja művét eredeti épségébe s tisztaságába visszaállítsa, mindennemű többférjűséget s többnejűséget kizárt, s a keresztény szentségi házasságot feltétlenül egy-egyé alkotta.

B) Felbonthatatlanság.

Isteni törvény.

És ezzel rendkívül fontos alapvető igazsághoz értünk, amelyet nem szűnik meg az emberi szenvedély a lehevesebben ostromolni. De hasztalan!

„Könnyebb az égnek és földnek elmulnia, mint a törvényből egy pontnak elvesznie” — ugymond az Úr. (Luk. 16., 17.).

A keresztény házasság isteni jogon, isteni törvény folytán felbonthatatlan.* Világosan és biztosan tudjuk ezt Jézus Krisztusnak, az örök igazságnak szavaiból.

Jézus Krisztus törvénye.

Hogy átértsük az isteni Üdvözítő törvényét, ismernünk kell a körülményeket, melyek között azt kihirdette.

Nincs kétség afelett, hogy a teremtő Istennek eredeti terve s szándéka az volt, hogy a házasság felbonthatatlan legyen. Világosan elárulja ezt a Teremtés könyve, amelyben nem ok nélkül az van

* Egyházunk tanítása szerint csupán a keresztények között érvényesen kötött s a házassági jog gyakorlása által teljes befejezésre jutott házasság feltétlenül s minden körülmények között felbonthatatlan.

megírva, hogy a férj feleségéhez „ragaszkodik” és „ketten egy testté lesznek”. De ugyanezt bizonyítja a házasságnak Istentől kitűzött célja is, i. e. a gyermek, akinek sorsát csupán a felbontathatlan házasság biztosítja. Ámde a bukott s erkölcsileg mindinkább sülyedő emberiség lelkében Istennek ezen eredeti gondolata mindinkább elhomályosult s elmosódott.

A pogány népek adták, vették, csereberélték az asszonyt. Az általános romlás a zsidónép puritán erkölcsére is nagyon lazítólag hatott. A zsidók már Mózeset erősen ostromolják, hogy engedje meg a házassági elvást.

Mózes pedig látva a nép durvaságát, hogy még nagyobb bajoknak útját állja, végre engedni volt kénytelen. Hogy annyi szerencsétlen nőt a halálnál is kegyetlenebb sorsból megmentesen, beleegyezett, hogy „valami rútság miatt”, melyet a férj feleségében talál, azt — válólevél kiadása mellett — elbocsáthassa. (Móz. V. 24. 1.) Ámde mit jelent ez a „valami rútság”? A Szentírásnak eme homályos helye a zsidó társadalmat pártokra szakította s heves vitákba keverte. A nagytekintélyű Sammai rabbi azt a véleményt védelmezte, hogy a házasságot csupán házasságtörés vagy más igen fontos okból lehet felbontani, míg ellenben Hilléli és iskolája azt vitatták, hogy az a bizonyos „rútság” mint bontóok mindannyiszor fennforog, valahányszor a feleség valami elégedetlenségre okot szolgáltat. A vitatkozó felek érdekesnek s fontosnak tartották megítélni, hogy Jézus, kinek tekintélye a nép előtt nőttön nőtt, melyik párthoz csatlakozik, melyik véleményt vallja magáénak. Azért is a farizeusok hozzá járulván, felvetik előtte a kérdést:

„Szabad-e az embernek feleségét elbocsátani akármi okból?” (Máté 19. 3—12.) Más szóval: Hilléli laza véleményét tartod-e te is, vagy inkább Sammai szigorú véleményéhez csatlakozol?

„Ő pedig felelvén mondá nekik: Nem olvastatok-e, hogy aki az embert teremtette kezdetől, férfiúvá s asszonnyá teremtette őket? s

mondá: Ezért elhagyja az ember atyját s anyját és feleségéhez ragaszkodik, és ketten egy testté lesznek. Azért már nem kettő, hanem egy test. Amit tehát Isten egybekötött, ember el ne válassza.“

Ez a válasz a zsidókat a lehető legnagyobb mértékben meglepte.

Hogyan? hát Jézus még Sammainál is szigorubb, aki legalább a házasságtörést válási oknak elismerte? sőt szigorubb magánál a mózesi törvény-nél, mely módot nyújt az elválásra? „Miért parancsolta(?) tehát Mózes váláslevél adása mellett az elbocsátást?“ — vetik ellen a vitalkozó zsidók. És az Üdvözítő feleli:

„Mert Mózes a ti szívetek keménysége miatt engedte meg(!) nektek elbocsátani feleségeket; de kezdetben nem úgy volt.“

A mózesi ideiglenes rendelkezés tehát hatályát veszítette; az ősi törvény pedig visszanyeri eredeti rangját s érvényét. Sőt mi több, be lesz cikkelyezve az Újszövetség törvénykönyvébe, az Evángéliumba, ama záradékkal, hogy e törvény alól soha senki se adhat többé felmentést.

„Amit Isten egybekötött, ember el ne válassza!“ (Mat. 19. 6.) Ezzel a kis epizód véget ért. Az emberiség történetében alig ment végbe fontosabb esemény a világ kezdetétől fogva. Ki van hirdetve a házasság felbonthatatlanságának törvénye. A farizeusok távoznak, vitatkoznak, tanakodnak. A Jézus körül csoportosuló tanítványok mélyen meg vannak illetődve s hallgatnak. A kihirdetett isteni törvény előttük is uj s megdöbbentő, nyugtalanító. Alig várják, hogy a Mesterrel újra egyedül lehessenek, s újabb, bizalmas felvilágosítást kérhessenek tőle, vajjon jól értették-e meg a dolgot.

„És a házban tanítványai ugyanerről ismét kérdezik őt.“ „És mondá nekik: Aki elbocsájtja feleségét és mást vesz, házasságtöréssel vét ellene. És ha az asszony elhagyja férjét és máshoz megyen, paráználkodik.“ (Márk. 10. 10. 12.)

Igy van tehát, s nincs semmi félreértés! Az ember egyszer házasságot kötve sorsdöntő lépésre szánta reá magát. — Ez mégis csak tulkevény dolognak látszik! „Mondák neki az ő tanítványai: Ha így van dolga az embernek feleségével, nem hasznos megházasodni.”

Mindenesetre jobb, tökéletesebb nem megházasodni, veszi fel Jézus az ígét, ámde az önmegtartóztatás kegyelme nincs mindenkinek megadva.

„Aki felfoghatja, fogja fel.” (Máté 19, 10—30.)

Ki kételkednék ezek után Jézus szavainak igazi értelme felől?

És mégis! Van sz. Máté evangéliumának idevágó helyén néhány szócska, mely egész bizonyítá-sunkat felborítani látszik.

A házasságtörés se bontja a házasságot.

Az Üdvözítő ugyanis sz. Máté szerint (19. 9) így hirdette ki az isteni törvényt:

„Mondom pedig nektek, hogy aki elbocsátja feleségét, hanemha paráznaság miatt, és mást veszen, paráználkodik, és aki az elbocsátottat elveszi, paráználkodik.”

Ugy látszik tehát, mintha maga az Üdvözítő a házasságtörést, és pedig egyesegyedül a házasságtörést bontóoknak elismerné.

Ezen homályos szentírási helynek: „hanemha paráznaság miatt”, azonban bizonyára csak az az értelme, hogy házasságtörés esetén az ártatlan félnek jogában van a házaseletet megszakítani, a bűnöst elhagyni, anélkül azonban, hogy a házaskötelek felbomlanék, vagy bármelyik fél új házasságot köthetne.

Nagyon világos ez előttünk, ha megfontoljuk,

a) hogy a Szentírást sugalmazó Szentlélek önmagának ellent nem mondhat. Már pedig sz. Márknál (10) és sz. Lukácsnál (16, 18) a házasság felbontathatlanságának törvénye semminemű kivételt se ismer.

b) De akinek ez sem volna elég bizonyíték, olvassa el sz. Pál a korinthusiakhoz írt első levelének

7. részét (10., 11., 39.) Az apostol ugyancsak világosan beszél: „Azoknak pedig, kik házasságban vannak, nem én parancsolom, hanem az Ur, hogy a feleség el ne váljék férjétől. Hogyha elválík, házasság nélkül maradjon, vagy békéljen meg férjével. És a férfiu el ne bocsássa feleségét.”

A Szentlélektől sugalmazott apostol tehát mit sem tud a házasságtörés bontó erejéről. Csak egyetlen egy hatalmat ismer, mely a házaseleket végérvényesen elválaszthatja, a házasköteleket felbonthatja, s ez: a halál.

„Az asszony u. m. kötve van a törvényhez ameddig férje él; hogyha férje meghal, felszabadul, menjen férjhez, akihez akar...”

Ugyanigy ír a rómaiakhoz is (7., 2., 3). „A férj-nél levő asszony, míg férje él, a törvény által kötelezve van; ha pedig meghal férje, feloldoztatott férje törvényétől. Ugyanezért házasságtörőnek mondatik, ha, míg férje él, más férfiuval tart.”

c) Végül maga a józan ész is tiltakozik, hogy a „hanemha paráznaság miatt” rést s hézagot jelentsen a házasságnak gránitszilárd törvényén. Nem szabad ugyanis távolról se feltennünk, hogy az isteni Mester, az örök bölcsesség és szentség önmagával ellentmondásba jött volna. Ámde nem tartalmazna-e kiáltó ellentmondást az a törvény, mely minden esetben kizárja a válást, még akkor is, ha egyik házastól a másiknak hitét, erkölceit, sőt életét veszélyezteti is, csupán egy kibuvót enged, s ez a hűtelenség, a házasságtörés. A házasságbontás és a kecsgető új házasság tehát egyszerűen a házasságtörés prémiumának, jutalmának volna kitűzve. Mintha csak azt mondaná a törvény: „Házasok! a házasságnak rátok talán oly terhessé s áldozatossá vált igájától semmi áron sem szabadulhattok, csupán azon egyetlen egy módon, ha t. i. egymáshoz hűtelenek lesztek. Akkor szabadok vagytok, s kiki mehet a saját útjára.” Nem volna-e ez valóságos csábítás és bujtogatás?! Jézus ezt nem mondhatta, Jézus ezt így

nem érthetetlen! Világos tehát, hogy Ő, az isteni Törvényhozó, a hűtelenség esetén csupán a különvált életre adta meg az ártatlan félnek a jogot s engedelmet, anélkül, hogy a házasság felbonthatatlan kapcsát szétbontotta s. a feleket új házasságra szabadtotta volna.

Ugyanígy értelmezi az evangéliumi törvényt tévmentes Egyházunk is a tridentini sz. zsinaton:

„Ha valaki mondja, hogy az Anyaszentegyház téved, midőn az evangélium és az apostoli tanítás nyomán azt tanította és tanítja, hogy házastársak valamelyikének házasságtörése miatt a házassági kötelék fel nem bontható, és hogy egyik sem — a házasságtörésre okot nem adott ártatlan fél sem — léphet a másik fél életében házasságra; és hogy az, ki a házasságtörő nőt elhagyja, és mást vesz, és mással kel egybe, házasságtörést követ el, átok alatt legyen.“ (24. ülés 7. határozat.)

A felbonthatatlanság isteni törvényének bölcs okai.

„Αὐτοῦς ἔφα“, „ő mondotta!“ hangoztatták bizonyos görög bölcs tanítványai. És amint köztudomású lett a mesternek véleménye a vitás kérdésben, nyomban elnémult minden vitatkozás. Jézus mondotta: „Amit Isten összekötött, ember el ne válassa.“ Maga Isten döntött, határozott. Hiábavaló tehát minden további vita vagy ellenvetés.

Minthogy azonban maga Isten akarja, hogy értelmünk s szívünk hódolata lehetőleg észszerű legyen, azért tekintsük át a házasság felbonthatatlanságának törvényét még egyszer higgadtan és tárgyilagosan.

a) A társadalom szilárd alapja.

Az ember nem valami magányos, nomád lény, kit a véletlen dob bele a világba; nem azért születik, hogy életét a rengetegben, barlangokban vagy egyik szikla árnyékában tessen. Az ember társas lény, kit már mint csecsemőt karjaiba vesz a társadalom, mint gyermeket elvezeti az iskolába s templomba, körülveszi, kíséri egészen a sírig. Az

első, akivel az ember életében találkozik, az édesanya, ki homlokára az első csókot nyomja s aztán az édesapa karjaiba teszi. Ime az apa és anya, az első természetes társaság, mely a bölcsőt körülveszi, s a bölcsőben látja legszenlebb és legédesebb gondjainak tárgyát.

Ezen első emberi társaságnak, a családnak alapköve a házasság. És minthogy az egész emberi társadalom nem más, mint a családok összege, a társadalomnak alapja ugyancsak a házasság.

Aki tehát a házasság intézményét feszegeti, ingatja, lazítja, a saját nemzetének, hazájának életét mérgezi s az egész emberi nem közjavát aknázza alá. És viszont! Aki a házasság intézményét szilárdítja, védi, az az emberi nem életfájának gyökereit óvja, védi.

Ne csodáljuk tehát, hogy maga Isten, aki saját dicsőségére teremtett mindent, aki az emberi nemben találja egyik legnagyobb remekművét, oly féltékeny gonddal őrzi a házasság szilárdságát, felbonthatatlanságát.

Ez általános alapokon kívül részletezzünk még néhányat és igyekezzünk ellesni Isten gondolatait.

b) A házasság a szeretetre van alapítva.

Isten a szeretet Istene, a házasságot a szeretet törvényére alapítja s így annak felbonthatatlannak kell lennie.

Az első amit a megteremtett emberajkairól hallunk, a szeretet himnusza s ez az asszonynak szól:

„Ez mostan csont az én csontjaimból és hus az én husomból. Annakokáért elhagyja ember atyját és anyját és feleségéhez ragaszkodik és lesznek ketten egy testben.” (Gen. 2., 23., 24.).

Es e tiszta, nemes szeretelláng, melyet maga a Teremtő gyújtott ki az emberi szív oltárán, lángba borította a még ugyancsak angyaltiszta női szívet is. A szeretethimnusz visszhangra talált a nőnek szívében, akit Isten maga a férfiúhoz „hasonló segítőnek” nevez. (Gen. 2., 18)

Bekövetkezik a bűn. Az Úr atyai, résztvevő szigorral kihirdeti a büntetést. A férfi vállára ráteszi az életgondokat s a nőnek előre jelzi a reá váró anyai fájdalmakat.

De aztán hozzáteszi: „Te férjed után fogsz kíváncskodni s ő uralkodni fog feletted.” (Eredeti szöveg.)

Szóval: ti azért „egy test” maradtok, a szeretetkapocs megmarad közöttetek.

Sőt talán még szilárdulni fog, mert hisz az önvétkekből reátok szakadt nyomorúság csak annál inkább egymásra utal benneteket.

És csakugyan! Ha Adámnak a paradicsomi örömök között segítőlársra volt szüksége, nélkülözhetné-e azt számkivetése földén, a nyomor s keservek napjaiban? Vigaszt, enyhét, támaszt hol s kitől reméljen?

A férfiu mulatságra, szórakozásra, dinomdánomra a korcsmában is akadhat, de öröme, vigaszra csak felesége s gyermekei társaságában, szerető körében. Ez volt az Isten, az irgalmas és boldog Isten eredeti, ősi gondolata, ezért kötötte össze a házasságát a szeretetnek elévülhetetlen, örök, eggyé olvasztó láncával.

A szeretet örök s felbonthatatlan.

Mert a szeretet csakugyan örök s felbonthatatlan! Ezt bizonyítja neked tulajdon szived s józan eszed. A szeretet ugyanis vagy örök vagy egyáltalán nem is igazi szeretet. Gondold el, ha barátod egyszer így szólna hozzád: „Ma szeretlek, de holnap ki tudja, hogyan s mint leszen?” Nem vonnád-e nyomban vissza kezedet? Mert aki nem tudja, hogy holnap is szeretni fog-e még, az ma se szeret őszintén s igazán!

És mily érzelmekkel lépné át a menyasszony, férjének küszöbét, ha attól kellene tartania, hogy egy végzetes napon egyszerűen elbocsátják, kutasztják a házból, amelyben ifjúsága legszebb virágait félálodozta, ahol a családi élet gondjai, fáradalmai és szenvedései barázdákat vontak sima homlokára és

leszaggatták arca rózsáit? Most, midőn ugyszólván mindent feláldozott, most kell a vetélytársnak átengedni a helyet és iparkodása, takarékosága gyümölcseit?

Már csak a lehetősége is ily katasztrófának nem vonna-e borot, homályt a menyegző derűs napjára, nem fosztaná-e meg a hitvest, az anyát istenadta rangjától s méltóságától, nem lázítaná-e fel az ember igazságérzetét?!

Minő szégyennel s minő sötét kétségbeeséssel térne vissza a szegény asszony a szülői házhoz attól a férjtől, aki — úgy látszik — csak szerencsés cserét csinál, míg ő, az asszony, már mindent elvesztett!

Már csak a lehetősége is az eltaszítatásnak kezdettől fogva meghiusítaná, megsemmisítené azt a bizalmasságot, azt a vidám meghittséget, mely a házaseletet földi édennek teszi s rávezetne az alkodásra, képmutatásra. Lealázó, de megszokott pajzsa ez a gyengébbnek, akinek kegyvesztéstől és pozíciója elvesztésétől kell tartania.

De a férfiú szívét is szerlezúzná s szinte halálig megsebezné annak szétszakítása, amit Isten kötött, forrasztott egybe. Ha az ő helyzete anyagi szempontból előnyösebb is, de nála sem szünnék meg sohase sajogni a szeretet sebe és a válás kétségkívül az ő igazi, tiszta, derült boldogságát is eltemette örökre! A szerelet vagy mennyországot, vagy poklot teremt, de meg nem szűnik soha!

„Biztos vagyok —ugymond sz. Pál (Rom. 8., 38., 39.) — hogy sem halál, sem élet, sem az angyalok, sem a jelenvalók, sem a jövődők el nem szakaszthatnak minket...”

Ő itt az isteni szeretetről beszél, de ugyanaz áll a hitvesi szeretetre is. Mert a szeretetnek lehet más tárgya, de szeretet csupán egy van...

c) A gyermek érdeke.

A házasság ama szentségek közé tartozik, amelyek az ember nem annyira a saját javára, saját érdekében, mint elsősorban mások érdekében

vesz föl (altruisztikus szentség). Ezek a mások : a gyermekek. A házasság első célja a gyermek. A gyermek java pedig feltétlenül követeli a felbonthatatlanságot s szinte lehetetlenné, kizárttá teszi a szakadást.

Rettenetes és felelősséggel teljes dolog lelkeket örök cél elé állítani ! ! A gyermek egyszer végtelenül boldog vagy végtelenül boldogtalan lesz örökre ! Ugyanezért az a szegény gyermek szülőitől, kik őt ily választ elé állítják, nemcsak létet, életet, hanem megfelelő nevelést is joggal s méltán igényel, oly nevelést, mely alkalmas őt örök céljára előkészíteni. Az ember nem olyan, mint a kis kacsa, liba, amely mihelyt megpillantja a napvilágot, a vizre szalad s maga megszerzi a kenyerét. Amennyivel magasabb az ember hivatása az állat céljánál, neveltetése is annál hosszadalmasabb. Óriási gondot s fáradságot igényel s valóban szükségessé teszi mindkét szülőnek szerető közreműködését s így szent viszonyuk felbonthatatlanságát.

Mire az utolsó gyermek is megkapta a 15—20 évre nyúló gondos szülői nevelést, a szülők már majdnem őszbe borult aggastyánok. Akkor váljanak ? Nem sokkal inkább a közelgő örökkévalóságra, amelynek küszöbén állnak, illik már gondolniok ?

Tapasztalásból tudjuk, minő hiányos és tökéletlen ott a nevelés, ahol a halál a házaseleket, időelőtt elválasztja. Mennyivel rosszabb a helyzet, ha átkos viszály szakítja őket szét ; ha a gyermek rossz példát, gyűlölködést s bojtányokat lát azoknál, kiknek mindkettőjét egyformán kellene tisztelnie s szeretnie ! Minő nevelés lesz itt s mily ember válik az ily szerencsétlen gyermekből ? ! Nem ! Ez nem lehet Isten terve, gondolata ! Isten, ki a gyermekben saját gyermekét látja és saját gyermekéről gondoskodik, a házasságot kétségkívül felbonthatatlannak alkotta, rendelte.

d) *A házások közös érdeke.*

A házasság felbonthatatlanságát követeli a házasság második célja : a kölcsönös erkölcsi s anyagi támasz, segély is, szóval a házások tulajdon érdeke.

Az a szegény nő ott az oltárnál csakugyan mekkora áldozatot hoz! Lemond nevérol, családjáról, hogy férjének éljen, férjének adjon utódot s férje nevét örökítse meg. Ugyszólván minden kincsét, mely őt vonzóvá s értékesé teszi, férjének áldozza. Gondoljuk meg, mibe kerül az a gyermek az anyának!

A férj viszont ezért közli feleségével rangját s magára veszi a felelősséget, hogy felesége becsületét, jogait, anyagi jólétét szíven hordozza. Hogyan? Jellemes férfiú eltaszithatja azt a nőt gyalázatos igazságtalanság nélkül, ki érte ennyit, sőt mindent áldozott? Viszont a férj is leköti magát örökre annak az asszonynak. Feleségért, gyerekért él, dolgozik, fárad, szenved. Leküzdi a hűtelenség minden kísértéseit. És a feleség hálátalanság s igazságtalanság nélkül hűtelenül otthagynhatja férjét, midőn az talán éppen legjobban rászorult? Könnyelműen lerázhatja a hitvesi s anyai szent kötelmek igáját?!

Isten ezt nem akarhatta így! Isten, ki maga a szeretet s éppen azért a házastársak javát jobban szíven hordozza, mint ők jómaguk, már csak az ő érdekükben is a házasságot felbonthatatlannak rendelte.

Ellenvetések.

„Kemény beszéd ez, és ki hallgatja azt” (Ján. 6., 61.), mondták a zsidók, midőn az Ur a hitet legjobban megpróbáló tanát az Oltáriszentségről kihirdette előttük. Ugyanezt feleli a nagyvilág az egyik legnehezebb erkölcsi törvényre is, amely a házasság felbonthatatlansága. A kötelességérzetnek rémületes hanyatlása, mely korunkat annyira jellemzi, főképp e pontban árulja el magát a legmegdöbbentőbb módon. „A felbonthatatlanság törvénye nehéz — mondja a modern ember —, tehát tegyük túl rajta magunkat, ne fogadjuk el, bujjunk ki alóla!” A felbonthatatlanság — legyen! nehéz; de félreismerhetetlenül isteni törvény! Isteni bosszu s megtorlás nélkül magát azon túl nem teheti senki! Egyébként is, ha az, hogy valami nehézséggel

jár, már felment a kötelesség alól, akkor nincs többé kötelesség a földön. Akkor a szülő eldobhatja terhére való gyermekeit, a gyermek az utcára taszíthatja elaggott szüleit, a férj elkergetheti betegeskedő feleségét. És az ember csakhamar az állatok színvonalára alá kerül! Azt állítják sokan: „A felbonthatatlanság nehéz törvény, sőt itt-ott lehetetlenséget kíván.” Elismerem, hogy Istennek ez a törvénye némelykor az átlagos emberi erőket szinte felülmúlja. Amde ott van az Isten segítő malasztja, mely az ima s főleg szentségek csatornáján át dúsan közli magát a gyenge, ernyedő lélekkel. A kik praktikus katolikus életet élnek (mindketten!) sohase gondolnak a válásra!

Amde akárhányan már úgy járulnak az oltár elé, hogy a lelküket terhelő halálos bűn folytán — bár érvényesen, de szentségtörő módon veszik fel a házasság nagy szentségét. Így aztán a szentség közli bár velük a jogokat s terheket, de nem a segítő kegyelmeket. Ismét mások a malasztokat, melyekre a házasság nekik jogot s igényt ad, lanyha, bűnös élet által meghiúsítják s maguktól elutasítják. Nem csoda aztán, hogy saját emberi erejükre hagyatva a kísértésekben elbuknak, vagy a vállaikra nehezedő terhek alatt roskadozva, válásra gondolnak!

És ha egyes ritka esetekben az együttélés tényleg lehetetlen, az Egyház, mint látni fogjuk, nem zárkózik el attól, hogy a különvált életet nekik megengedje. Amde az ilyenek azért házastársak maradnak, a házasság együttélését saját jószántukból mindenkor felújíthatják. Mert amit Isten kötött egybe, azt még az Egyháznak sincs hatalmában felbontani.

Vannak tényleg egyes áldozatok, kik részvétünket méltán megérdemlik. Isten tudja, látja, mit kell szenvedniök a házasság felbonthatatlansága miatt! Nem fogják elveszteni örök jutalmukat! Legyen az is vigasztalásukra, hogy ők az emberi nem közjáváért szenvednek. Élő felkiáltójelek az ilyen szerencsétlenül járt házasok, mintha azt kiáltanák: „Vigyázzatok! a házasságra óvatosan, kellő megfontolással lépjete! A házasságban felmerülő nehéz-

ségeket pedig idejekorán simitsátok el türelemmel, nagylelkűen. Nehogy úgy járjatok, ahogy mi jártunk!!“

Mások ismét azt hajtogatják:

„Egyesekre sokkal üdvösebb volna, ha elválhatnának, és új házasságra léphetnének.“ Lehetséges! De ami esetleg egyesekre jobb volna, aláaknázná az emberi nem közjavát. Árvíz idején elég kicsinyke rés a gáton, hogy egész vidékek szerencsétlenül járjanak. Ha csak egyes kivételes esetekben is a válás lehetséges volna, számtalanok igyekeznének e résen át szabadulni s szándékosan rászolgáltatnának arra, ami miatt válniok lehet. És megrendülnének az alapok, melyekre Isten az emberiség minden javát építette.

Eleven példa erre a polgári házasság életbe léptetése hazánkban, amely által az állam a maga részéről a válást lehetővé tette. 1896-ban, a polgári házasság kihirdetésének évében 387 pár váltott szét Magyarországon, 1897-ben már 667, 1898-ban 1343, 1899-ben 1888, 1900-ban 2099 stb. ...

Mi lenne akkor, ha a válást tiltó Isten bosszuló haragjától se kellene tartani, ha a válás a lelkiismeret szerint is lehető s szabad volna?! Bizonyára csakhamar könnyebb volna már az épen maradt házasságokat összeszámolni! A szilárd, derék s hiű polgárokat nevelő családi tűzhelyek pedig már csak ritkaságszámba mennének — az emberi nem kimondhatatlan kárára!

Az isteni bölcsesség s jóság műve tehát az, hogy a házasság feltétlenül felbonthatatlan!

Jegyzet. Már fennebb (a 13. oldalon) megjegyeztük, hogy csupán akkor lesz a keresztények között kötött házasság feltétlenül felbonthatatlan, ha a házasságot a felek együttilés (házassági joguk gyakorlata) által teljesen be is fejezték. Miért is

1. a legfőbb földi lelki hatalom, a pápa igen fontos okokból felbonthatja azt a keresztény házasságot, melyet a felek megkötöltek ugyan, de együttiléssel be nem fejezték.

2. Isteni jogon felbomlik a házasság, ha az egyik fél a házasság befejezése előtt valamely szerzetes rend-

ben ünnepélyes fogadalmat tesz. A másik fél ezután új házasságot köthet.

3. A sz. Pál-féle privilégium alapján (lásd korinthusiakhoz írt első levél 7. fejezetének 12—15. versét) felbomlik a házasság, ha a meg nem keresztelt (pl. zsidó) házasság egyike megtér s megkeresztelkedik, a másik fél pedig sem megkeresztelkedni nem akar, sem nem akar keresztény házasságával békében élni. A keresztény félnek kötelessége a nemkeresztény házasság felbomlását elintéztetni. Tagadó válasz esetén új házasságra léphet, s ezzel az előző házasság felbomlott. A megtérések megkönnyítésére adta sz. Pál Isten nevében ezt az engedélyt.

V. A házassági ügyek az Egyház joghatósága alá tartoznak.

Ugy a Szentírásból, mint főképp a sz. hagyományból, hitünk e két forrásából tudjuk, hogy a házasság az Újszövetség egyik, Krisztus Urunktól rendelt szentsége. Ebből aztán szükségképpen következik, hogy ezt a szentséget is, mint a többi hatót, az Üdvözítő Egyházának kezére bízta s az Egyháznak adta meg a kizárólagos jogot, hogy a házasság ügyeit teljes hatalommal intézze. A kath. Egyház tehát saját saját jogával él, nem pedig állami megbízatásból cselekszik, midőn:

1. előírja a módot s feltételeket, amelyek szükségesek, hogy keresztény ember érvényes házasságot kössön;

2. akadályokat állít, amelyek, ha fennforognak, a házasságot egyszerűen semmissé, érvénytelenné teszik (bontó akadályok);

3. akadályokat állít, amelyek a házasságot ugyan nem érvénytelenítik, de tilossá teszik (tiltó akadályok);

4. bíraskodik a házassági ügyekben; eldönti, vajjon valamely házasság érvényes-e vagy sem; érvénytelenség esetén a feleket elválasztja, illetőleg feljogosítja, hogy esetleg más házasságra lépjenek;

5. megengedi, hogy a házasság fontos okokból rövidebb vagy hosszabb ideig különváltan éljenek („ágytól s asztaltól elválasztja őket”);

6. határoz a gyermekek törvényessége ügyében.

Jegyzet. Mindezzel nem tagadjuk az államnak ama jogát, hogy a házasságnak világi vonatkozású ügyeit intézze. Azonban az állam mindenesetre túllépi hatáskörét, ha az Egyházat a saját hatáskörében akadályozza, ha házasságok ügyében bíráskodik, azokat érvényteleneknek nyilvánítja, s a feleket új házasságra jogosítja stb. Katholikus ember lelkiismeretét az ilyen állami intézkedések meg nem nyugtathatják. Fennmarad főbenjáró kötelessége, hogy házassági ügyét az egyházi hatóság elé vigye, s annak döntését tarisa magára irányadónak s lelkiismeretben kötelezőnek. (V. ö. XVIII. fejezet: A polgári válás.)

VI. Előkészület a házasságra.

Alig van az ember életében fontosabb lépés, mint midőn házassággkötésre szánja rá magát. Azon valóban magasztos, isteni feladatra vállalkozik, hogy a szülői hivatás teljesítése által a teremő Istennek legyen munkatársa. Azután — éppen a házasság felbonthatatlansága folytán — eldönti földi, sőt sokszor örök boldogságának kérdését. Mennyire megokolt dolog tehát, hogy ily életbevágó lépés megfelelő előkészület s megfontolás után történjék.

A távolabbi előkészület.

A távolabbi előkészület a házassállapotra a jámborságban, ártatlanságban, tanulásban tapasztalatokban töltött ifjuság.

Az Egyház azokat, kiket az oltár szolgálatára s hivei lelkiüdvének munkálására felszentel, már jó eleve kiválasztja, a világtól elkülöníti s istenfélelemben és erényben hosszasan és alaposan gyakorolja. Csupán így meri vállalkozni rakni a felséges isteni hivatás terhére.

Valami hasonló módon kellene már szinte a gyermekkortól fogva a hitvesi s szülői hivatásra is készülni, amely, ha a fontosságát tekintjük, versenyez a papi hivatással. Nehéz volna eldönteni, hogy az emberi nem földi s örök boldogsága érdekében mire van inkább szükség: jó papokra, vagy jó szülőkre?

Nagyon szomorú volna, ha még katolikusok között is akadna olyan, ki a házasságot méltóságát lebecsüli s a családi életet csak amolyan kikötőnek tekinti, ahova az ember viharos fiatalság után roncsolt lélekkel végre megérkezik. Nem csoda, ha ilyenek tényleg le is alacsonyítják a házaseletet, visszaéléseikkel megszenstelenítik a családi szentélyt és poklot csinálnak abból, amit a Teremtő földi paradicsomnak tervezett.

Rendkívül fontos tehát, hogy azok, kik magukat inkább a családi életre érzik hivatva, nagy gondolatokkal s felfogással legyenek eltelve a házasságot illetőleg s arra lelkiismeretesen készüljenek.

Első e tekintetben a jámborság ápolása, a rendszeres lelki élet. Hisz a házások feladata a testi élettel együtt a hitet s lelki életet is megörökíteni itt a földön. A ker. házások arra vannak kiválasztva, hogy patriárkái legyenek egy nemzedéknek, amely egykor a mennyországot népesíti be, szenteket terem s így Isten legnagyobb dicsőségére szolgál.

Oh minő dicsőségük lesz nekik is az égben, ha egy csillagtábornak lesznek kiinduló- s közép-pontja, mely a Teremtő ragyogó koronáját alkotja mindörökre! Ámde ehhez az szükséges, hogy maguk a házások telve legyenek hittel, istenszeretettel, buzgósággal, és pedig olyan mértékben, hogy példájuk, imáik, érdemeik által képesek legyenek az ő virágzó lelki életüket ivadékaikra is átörökíteni.

Aki maga is lelki koldus, hogyan akar gazdag örökséget hagyni gyermekeire?

Szorosan összefügg a jámborsággal a tiszta élet. Ez biztosítja a lelki s testi épséget s azt a romlatlan vért, amely alkalmas arra, hogy Isten belőle magának új meg új templomot építsen.

Mily iszonyú felelősség romlott, beteges anyagot adni az isteni építőmester kezébe, mely lelki s testi nyomorúság csiráit hordja magában!

Hisz ismerjük az átöröklés rettentő törvényét, amely által Isten megveri az apák s anyák bűnét hetediziglen, sőt tovább is!

Aki mindezt belátja, az azt is el fogja ismerni,

hogy a gyakori sz. gyónásnak és sz. áldozásnak, szűz Mária tiszteletének, a kongregációknak, szóval mindannak, ami fiatalságunkat az erkölcsi romlástól megóvja, milyen fontos szerepe van az emberiség közjavának előmozdításában.

Nagyon fontos a mondottakon kívül, hogy a leendő házások fiatal korukban megszerezzék a földi boldogulás eszközeit, ami főképen a kiképzés, tanulás s tapasztalatok gyűjtése által történik. A leányoknak, még ha — kivételképen — tudományos pályára mennek is, alaposan kell ismerniök a háztartás teendőit is s azokban magukat gyakorolniok. Enélkül elképzelhetetlen a barátságos, derült családi tűzhely felépítése és biztosítása.

A távolabbi előkészülethez számíthatjuk még bizonyos értelemben az ismérést is.

Ha az Isten szíve szerinti házasságokat az égben kötik, bizonyára az ismerkedés se lehet a véletlen műve. Isten hozza össze választottainak szívét. Minthogy azonban a Teremtő műveiben legtöbbsnyire teremtményeinek közreműködését igényli, azért neked is kell keresned hozzád alkalmas és méltó élettársat. Keresd Annál, ki neked ilyet adhat, t. i. Istennél — az imádság által. Keresd ott, ahol Isten lelke lakik, buzgó katolikus családokban. Keresd az Isten házában, az Ur asztalánál.

„Ez lesz neked a jel.“ Ezek a nyomok biztosan célhoz vezetnek, a földi paradicsomba elkalauzolnak. Ha ellenben csupán a testi báj, gazdagság, szellemesség lidércfénye után indulsz, ha a mulatságok, tánctermek sikos parkettjén üldözöd aszerencsédet, ki tudja, eléred-e azt valaha? Mily végzetes lesz a kiábrándulás, ha a káprázat szétfoszlik, a mámor elmulik...

Ami pedig az ismerkedés módját illeti, történjék az lehetőleg mindig a szülők tudtával, beleegyezésével s szeme előtt. A szülők a mi földi gondviselésünk, akik által Isten minket szeret, vezérel, óv s boldogít. A szülők a látható őrangyalok, akik egyben emlékeztessenek ama másik láthatatlan őrzőangyalra, ki mindig velünk van s szent féltékenységgel ügyel szívünk épségére.

Végül az ismerkedés ne kezdődjék korán s ne nyuljék túl hosszú időre.

Közelebbi előkészületnek nevezzük az

eljegyzést.

Az eljegyzés alatt itt nem értjük azt a családi, meghitt ünnepélyt, amelyen a boldog házasulandók ünnepesebb formában kölcsönös házassági ígéretet tesznek, gyűrűt cserélnek s amelyől fogva most már magukat vőlegénynek s menyasszonynak tekintik s neveztetik.

Ez az eljegyzés még semmi egyházjogi következménnyel nem jár, sőt az új egyházi törvény óta nem is kötelez inkább, mint bármely más becsületes ígéret.

Mi itt az egyházjogilag is érvényes eljegyzésről mondunk el egy és más szükséges, hasznos tudnivalót.

1. Hivatalos eljegyzésre az Egyház senkit se kötelez; nélküle is lehet érvényesen s megengedetten házasságot kötni.

2. A hivatalos eljegyzés mindazonáltal hasznos és üdvös. A jegyesek, mint egymásnak jogilag lekötöttek, most már komolyan és lelkiismeretesen készülhetnek a nagy s oly fontos lépésre. Minden feltűnés nélkül egymással többször együtt lehetnek s módjuk van egymást jobban megismerni és ez uton az esetleges szerencsétlen házasságnak az eljegyzés felbontása által elejét venni.

3. A hivatalos eljegyzésnek az egyházjog által előírt módja a következő:

a) A házasulandók a plébános elé járulnak s előtte komolyan s kötelezően kijelentik, hogy egymást eljegyzik.

b) Erre az írásba foglalt, dátummal (év, hó, nap) ellátott házassági ígéretet úgy a felek, mint a plébános egymás jelenlétében aláírják.

Jegyzet. A plébános (és pedig csakis a plébános) csupán saját plébániája területén jogosult az eljegyzési okirat ellenjegyzésére.

c) Ha a házasulandók nem hajlandók a plébá-

nos elé járulni, akkor a plébánost két tanuval kell helyettesíteniök. Az eljárás egyébként szorosan a fennebb előirt.

Ezen formaságok szigoruan pontos betartása nélkül az eljegyzés érvénytelen és így lelkiismeretben sem kötelező.

4. A hivatalos eljegyzés jogi következményei ezek:

a) A jegyesek kötelesek, és pedig súlyos bűn terhe alatt, házassági ígértüknek a kitűzött időben megfelelni; b) mással érvényesen jegyet nem válhatnak; c) tilos mással házasságra lépniök (jöllehet e házasság érvényes volna).

5. A hivatalos eljegyzés felbomlik, ha: a) a jegyesek egymást önként a házassági ígért alól felmentik; b) sőt egyoldaluan is felbontható a jegyeség, ha erre fontos ok van. Hogy ily esetben mi a teendő, legjobb, ha az illető jegyes lelkiatyja vagy más hozzáértő-egyen tanácsát kéri ki.

VII. A jegyesek vizsgálata és kihirdetése.

Még azon esetben is, ha a házasulandók hivatalos eljegyzést kötni nem akarnának, illendő, sőt szükséges, hogy legelsőbb a plébániahivatalhoz forduljanak s ott házasságkötési szándékukat a lelkipásztor előtt kijelentsék. Ha a házasulandók különböző plébániából valók, a jelentkezés lehetőleg a menyasszony plébánosa előtt történjék.

A plébános hivatalával járó szigorú kötelességet teljesíti, midőn a jelentkező jegyeseket lelkiismeretesen kikérdezi: a) nincs-e valamely nyilvános vagy lappangó akadály, mely házasságukat esetleg érvénytelenné vagy tilossá tehezné; b) teljes szabadsággal, minden kényszeről menten készülnek-e (főkép a menyasszony) az oltár elé lépni; c) elég járatosak-e sz. hitünk igazságaiban. A körülmények szerint meg is jelöli az időt, midőn jegyesoktatásra jelentkezhetnek.

Végül, mielőtt elbocsátaná őket, nagyon szívére köti, hogy esküvőjük előtt a szentségekhez járulja-

nak (gyónjanak s áldozzanak). A házasság ugyanis az élők szentségei közé tartozik, más szóval azokban, kik azt felveszik, feltételezi már a megszentelő malaszt életét, a halálos büntől mentes állapotot. A halálos bűn állapotában felvett házasság érvényes ugyan, de nem közli ama segítő malasztokat, melyekre a házasoknak olyannyira szükségük van.

Sőt az ilyen házasságkötés valóságos szentségtörés, amely Isten súlyos büntetését s kárhozatot von maga után.

Hirdetés.

Az egyházi törvény szigorú előírása szerint a házasságot annak megkötése előtt a tulajdon plébánia-templomban nyilvánosan ki kell hirdetni. A hirdetés akár előszóval történhetik s ez esetben három közvetlenül egymás után következő vásár- vagy kötelező ünnepnapon a plébániai istentisztelet alkalmából kell végbemennie, akár pedig — ha a főpásztor jónak látja — a plébánia-templom kapujára függesztendő ki. Ha a hirdetés ezen utóbbi módon történik, nyolc napon át kell kifüggesztve lennie (2 vasárnap, illetőleg parancsolt ünneppel).

A hirdetésnek fontos célja, hogy akinek a házasulandók között fennforgó házassági akadályról volna tudomása, azt a plébánia-hivatalban bejelentesse. És tényleg úgy a szeretet, mint az Egyház törvénye mindenkinek szigorú köteletségévé is teszi, hogy a tudomására jutott bárminő egyházjogi akadályt a plébános tudomására hozza s így a házasulandókat az érvénytelen s tilos házassággal járó roppant bajoktól s kellemetlenségektől megmentse.

Az egyházi hatóság megfelelő okokból egy vagy több hirdetés alól fel is menthet.

A vegyes vallású házasulandókat az Egyház még azon esetben sem hirdeti, ha az akadály alól fontos okból felmentést kaptak is. El akarja ezzel háritani a rossz példa kártékony hatását.

VIII. A házassági akadályokról általában.

A teremő Isten, aki teremtményeinek köz- és magánjavát atyai szívén viseli, részint a természetbe fektetett törvények, részint kinyilatkoztatott igéi által házassági akadályokat állított fel, mindmeggannyi korlátot és tilalomfát, melyek az emberiséget elzülléstől, bajtól, szerencsétlenségtől óvják. E példát követte az Egyház, melyre Isten az emberi nem gondozását bízta. Az idők folyamán — a változó körülmények szerint — Istentől kapott oldó-kötő teljhatalmánál fogva szintén akadályokat állított fel. Ezen akadályokkal meg akarja hiúsítani vagy legalább megnehezíteni az olyan frigyeket, melyeket — ő, a bölcs s tapasztalt édesanya — gyermekeire veszélyeseknek tart.

Az Egyház ezen hatalmának és kötelességének mindenkor élénk tudatában volt, s midőn ezt Luther Márton tagadóba vette, vele szemben a tridenti sz. zsinaton ünnepélyesen is kihirdette.

Az Egyház minden hű gyermekét érdekelni fogja, ha a házassági akadályokról lehető rövid áttekintést nyújtunk; annál is inkább, mert az új egyházjog e pontban is nem kevés változtatást eszközölt, amennyiben ezt az időviszonyok szükségessé tették.

A házassági akadályok elsősorban két nagy csoportra oszlanak. Vannak u. n. bontó és vannak tiltó akadályok. A bontó akadályok fennforgása esetén a házasság valójában létre sem jön. Bontó akadállyal kötött házasság érvénytelen és semmis. Tiltó akadályok alatt azokat értjük, amelyek jelenléte a házasságot tilossá teszi, de annak érvényességét nem érinti. Az ily házasság tehát, bár bűnös módon jött létre, de azért érvényes, felbonthatatlan házasság.

Tekintve a tekintélyt, amely az akadályokat felállította, ismét három csoportra oszthatók. Vannak akadályok, melyeket maga az emberi természetbe írt törvény állít fel; ezek az u. n. természetjogi akadályok. Van ismét olyan, melyet a kinyilatkoztató Isten létesített; ez az u. n. pozitív istenijogi akadály. Végül vannak egyházjogi aka-

dályok, amelyeket az Egyház törvényhozó hatalma állapít meg.

Az első s második csoportba tartozó akadályok alól semmiféle emberi hatalom fel nem menthet, amint ezt alább részletesen kifejtjük.

Az egyházjogi akadályok alól a felmentés lehetséges. De ezek se mind egyforma rangúak a felmentés szempontjából. Vannak közöttük olyanok, amelyek alól az Egyház könnyebben felment, s olyanok, amelyek alól csak nagyon ritkán s egészen különös okból ad felmentést, sőt olyanok is vannak, melyek alól Egyházunk sohasem szokott felmentést adni.

Mielőtt az akadályok részletes tárgyalásába fogunk, előbb tisztáznunk kell a kérdést:

Kiket köteleznek az Egyház házassági törvényei?

Az Egyház házasságjogi törvényei általában véve minden embert köteleznek, aki a keresztséget felvéve, Krisztus egyetlen igaz Egyházának tagjává lett. Kiterjednek tehát az eretnekekre s szakadárokra is, jóllehet ezek az engedelmességet — legalább is gyakorlatilag — az Egyháznak megtagadják. A bontó akadályok tehát a másvallású keresztények házasságát is érvénytelenné teszik, kivéve azon akadályt, melyet Egyházunk nem akart rájuk is kiterjeszteni. A házasságkötés előírt formája is csupán a katolikusokat kötelezi. Meg nem keresztelt egyénekre azonban az egyházi törvények nem terjednek ki.

IX. A tiltó akadályok.

1. Fogadalom.

A tiltó akadályok között első helyen említjük a fogadalmat, vagyis olyan, Istennek tett, szorosan kötelező ígéretet, amely a házaselet természetével össze nem fér. Ily fogadalom azokat köti, kik Istennek kötelezően megígérték, hogy iránta való szeretetből, a tökéletesebb élet céljából házasságot nem kötnek, megőrzik a szüzesség-

get, illetőleg örökös tisztaságban akarnak a jövőben élni, szerzetes rendbe akarnak lépni vagy magukat fel akarják szenteltetni.

Aki ilyen fogadalom ellenére mégis házasságot köt, világos, hogy súlyosan vétkezik. Azért is az ilyen fogadalom által kötött egyén csak akkor léphet szabadon házasságra, ha előzőleg fogadalma alól felmentést kap. Ha kellő okokat tud felhozni, az Egyház a felmentést megadja. Aki pedig fogadalma ellenére is házasságot kötött, fogadalmát csak annyiban köteles megtartani, amennyiben ez rajta áll s a házastárs jogaival nem ellenkezik. Legbiztosabb, ha az ilyen is, legalább utólag, fogadalma alól felmentést kér.

NB. A szerzetesrendekben letett ünnepélyes fogadalom nem tiltó, hanem bontó akadály, sőt a Jézustársaságban letett egyszerű fogadalom is különös kiváltsággal bontó akadályt képez.

2. Vegyes vallás.

A vegyes vallás akadályja azon keresztények között forog fenn, kiknek egyike a katolikus Egyház gyermeke, a másik pedig valamely eretnek vagy szakadár vallásnak híve (protestáns, görög nem egyesült stb). Ez amaz akadály, melyen barát és ellenség annyszor fennakad, amelyet akárhányszor még katolikus hívek is inkább csupán akadékoskodásnak tekintenek az Egyház részéről. Mintha bizony ez az akadály csak azért volna, hogy az ember felmentést kérjen alóla. Pedig alig van akadály, amely alól a mi jóságos, gondos anyánk, az Egyház, nehezebb szívvvel mentene fel. És ha meg is teszi, csupán még nagyobb baj és veszedelem elkerülése miatt teszi meg. És ugyan miért tiltja Egyházunk annyira a vegyesházasságot, s miért igyekszik híveit arról annyira lebeszélni?

Miért tilos a vegyesházasság?

Ok van rá bőven, és pedig fontosabbnál fontosabb. Ha elfogulatlanul s katolikus lelkülettel vizsgáljuk ezeket az okokat, csak aldani és magasztalni

tudjuk a gyermekeiért aggódó Anyaszentegyházunknak szigorú, de jóságos szeretetét, mellyel tilja s lehetőleg akadályozza a vegyesházasságot. A keresztény házasságnak ugyanis négy „javát“ szokás megkülönböztetni. A vegyesházasság mind a négyvel szinte homlokegyenest ellentétben áll.

A szentség.

a) A házasság első java a szentség. Amint már kifejtettük, a keresztény házasságnak nem csupán járuléka a szentség, hanem magát a házassági szerződést emelte Krisztus szentségi méltóságra. Ez a roppant kitüntetés pedig a keresztény házasságnak azért jutott osztályrészül, mert az Ur örök tervei szerint a keresztény házassági frigy hű utánzata, mintegy másolata ama isteni szövetségnek, amelyet Jézus Krisztus kötött az ő Egyházával. Azért nevezi sz. Pál is nagy „titoknak“ vagy „szentségnek“ a házasságot, s azt akarja, hogy a férjnek s feleségnek legbensőbb életközössége, szeretete, hűsége — Krisztusnak s az Egyháznak bensőséges viszonyát tükrözze le. A férjnek tehát úgy kell szeretnie hitvesét — a nagy apostol ihletett tanítása szerint —, ahogy Krisztus szereti Egyházát, olyan áldozatosan, olyan hűen, olyan változhatatlanul; viszoni a feleségnek oly gyengéden, oly figyelmesen s odaadóan kell simulnia férje akaratához, ahogy ezt az Egyház teszi Krisztussal szemben. Mindez azonban csak úgy lehetséges, ha a férj s feleség Istenben összefornak, egy lesznek: egy szív, egy lélek.

Ezek után kérdem, vajjon a vegyesházasság is alkalmas és hű utánzata-e a fenséges mintának? Nem inkább torzképe, szinte kigunyolása-e az isteni előképnek az a házasság, melyben az egyik fél nem is tagja Krisztus Egyházának, nincs is fogalma a házasság isteni méltóságáról, hanem azt csupán felbontható világi szerződésnek tartja?

A házasság szentség, s mint ilyen arra hivatott, hogy méltó és alkalmas lélekben a megszentelő malszt isteni életét gyarapítsa s bőséges, egész életre

szóló segítő kegyelmeket adjon a házasság nagy s felelősséggel teljes feladatainak megoldására.

A katolikus fél épen azért előzőleg gyónni és áldozni megy s megilletődött, szent félelemmel járul az oltárhoz. És a protestáns fél? Talán nem szorúlna szintén bűnbocsánatra, midőn a szentséghez járul? De gondol is rája?

Az Egyház mindig iktózott attól, hogy legdrágább s legféltettebb kincseit, szent dolgait azokkal közölje, kik kebelén kívül állanak s ha talán saját hibájukon kívül is, azok táborába tartoznak, kik Krisztus zászlaját mint pártütők elhagyták. És ime, a vegyesházasság mondhatnám erre kényszeríti. Minthogy a házasság szentségét — mint kifejtettük — a felek egymásnak szolgáltatják ki, a katolikus fél kénytelen a szentséget nemkatolikusnak adni fel, viszont nemkatolikustól fogadni azt. Szent titkainknak bizonyos profanálása az, mely iktózáttal kell hogy eltöltse az igazi, hitből élő katolikus lelket. Ha már csak az eddig elmondottakat is megfontoljuk, szinte csodálkoznunk kell, hogy Egyházunk egyáltalán ad felmentést a vegyesházasság akadályai alól!

A közös élet.

b) A keresztény házasság második java a közös élet, mely első sorban a lelkek összeforrását tételezi fel. Csupán ha a lelkek is összeforrnak, akkor lesz a ker. házasság Jézus Krisztus és az Egyház egyesülésének élethű utánzata. Amde lehet-e ily lelki egyesülésről, összeforrásról szó a vegyesházasságnál? Hisz épen az, ami a lelkeket leginkább összeköti avagy elválasztja, a vallás, a hitelvek vannak válaszfalat a házasfelek közé! Amit az egyik imád, a másik megveti; amit az egyik szükségesnek tart, a másik feleslegesnek minősíti. Az egyik imádja Urát Istenét az oltár sz. titkában, a másik pedig ezt a hódolatot bálványimádásnak minősíti stb.

Es hozzá még a katolikus vallás nem csupán hittételekből áll, hanem maga a gyakorlat, maga az

élet. Igénybe veszi, lefoglalja az egész embert. Megvannak a maga ünnepei, böjtjei, áhitatgyakorlatai, szentképei stb. stb. Szinte lehetetlen mindezt buzgón, pontosan gyakorolni, megbecsülni olyannak társaságában, olyannak folytonos ellenőrzése mellett, ki mindezzel saját hitelveiből kifolyólag ellenszenvez. A katolikus félnek szinte bujkálnia kell az ő legszentebb áhitatgyakorlataival, szokásaival, sőt katolikus kötelességeivel, hogy a mindehhez nem értő házastárs tetszését, megelegedését el ne játssza. És azután hamarosan elmarad a böjt, az ünnep, a gyakori sz. áldozás, és a vallás lassankint teljesen kikapcsolódik az életből. Csakhamar bekövetkezik az, mitől a katolikus Egyház mélián fél, a közöm-bösség.

Az ilyen se hideg se meleg keresztény élet után minő kilátások nyílnak a halálra, örökkévalóságra? Súlyos betegség esetén ki fog lelkedről gondoskodni? A protestáns hitves fog szorgoskodni, hogy a szentségekkel idejekorán ellássanak? Ő fog buzgón gondoskodni, hogy szegény tisztuló lelked imák, búcsúk, szentmisék által segítséghez jusson? Minderről szinte eleve lemondottál a vegyesházasság által. Elég szomorú kilátások!

A gyermek.

c) Harmadik java a keresztény házasságnak a gyermek. A gyermeket meg kellene keresztelni! Tudunk esetet, midőn a protestáns apa már ezt se akarta tűrni. De ha bele is egyezik, felmerül a kérdés, hogy hol kereszteljék azt meg? Itt szokott az illúzió s a sok szép ígéret szertefoszlani. Nem a levegőből beszélünk! Még ha a protestáns fél engedne is, de a nagyszülők! „Ha jó volt a protestáns férj, legyen jó a protestáns gyermek is!” — szokták ezek hangoztatni. De tegyük fel, hogy a gyermek katolikus keresztségben részesül, ámde hátra van még a nevelés! Ki nevelje a gyermeket? Mind a két szülő? Így kellene lennie! Ámde hogyan neveljen katolikus módon pl. a protestáns apa? Ez teljes lehetlenség! Ám akkor maradjon a nevelés összes

gondja s roppant felelőssége a katolikus anyára. Tehát a legsúlyosabb, lélekben járó feladattal magadra maradtál te szegény asszony! De még ha csak magadra maradtál volna! Még sokkal rosszabb a helyzeted. Mert a gyermek szünös szüntelen kénytelen látni a másik szülő példáját. És a gyermek nagyon hamar észreveszi, hogy „a papa nem imádkozik velünk, sőt még csak keresztet se vet soha magára; nem jár a mi templomunkba, nem böjtöl; gyónni, áldozni sohase megy”. A gyerek annak is csakhamar tudatára ébred, hogy mégis csak az apa az úr a háznál, ő az okosabb, ő a tekintély. Ha tehát neki nem kell mindez, miért is kell egyáltalán? És a gyermeki lélek meg van mérgezve! És tegyük fel, a katolikus anya megbetegszik, halálra válik; kire hagyja legfeltettebb kincseit, gyermekeit, kikért Isten előtt rettentő felelősséggel tartozik? A protestáns férjre, protestáns rokonokra? Akkor katolikus hitük veszte van! Minő rettentő lelkiismereti kínok ezek a halálos ágyon!

De tegyük fel a — sajnos — nem ritka esetet, hogy a protestáns férj, rokonság, főleg a nagyszülők, minden megállapodás ellenére a gyermeket, vagy a fiukat, illetőleg leányokat maguknak követelik. A katolikus fél egyideig csak tiltakozik, sír s szenved, azután csak beletörődik.

Most tehát ő neveljen a protestáns hillevek szerint? Vagy egyiket katolikusnak, a másikat protestánsnak nevelje? Minő szívfacsaró kérdések ezek!! Tehát pl. a leány maradjon Krisztus hajójában, biztonságban, a fiut pedig dobjuk a tenger hajótöröttei közé! A leány élvezze az Egyház kincseit, a szent gyónás és áldozás stb. mérhetetlen, lélekmentő jótéteményeit, a fiu pedig hadd pusztuljon éhen a téves hitnek pusztaságában!

A leány egykor szentségekkel megerősítve, boldogan költözzék az örökkévalóságba, mint az üdvözítő hit becézett gyermeke, a fiu pedig gyónás nélkül, áldozás nélkül, szentkenet nélkül, ki tudja minő lélekkel essék az Isten rettentő kezeibe!

Oh, minő borzalmas amerikai párbaj ez! A fiu

huzta a fekete golyót, a leány pedig a fehérét. Egyik az életet, a másik a halált. De még ha ők húzták volna; ám lássák! De mikor a kegyetlen szülő huzta ki számukra, helyettük!! Oh, minő lesz majd egykor a találkozás Isten ítélőszéke előtt az ilyen szülő és kiszolgáltatott gyermeke között!

Persze, mindennek átértéséhez igazi katolikus hit kellene! Eleven hit, mely átérti a katolikus vallás egyedüli igazságát, jogosultságát s üdvözítő voltát!

Eszünkbe jut a salamoni bölcs ítélet a két anya ügyében, kiknek mindegyike az élő gyermeket magának igényelte. „Vágjátok ketté a gyermeket — szól a király —, fele az egyiké legyen, fele a másiké!” A hamis anya megnyugodott, de nem az igazi! „Nem, nem! — kiáltja —, semmi áron. A gyermeknek mindenáron élnie kell!”

Ajánlják, követeljék bár az osztozkodást a felekezetek, a katolikus Egyház sohasem osztozkodik. „Én nem adhatom oda a gyermekek felét, egyetlen egyről sem mondhatok le!” — kiáltja És ezzel bizonyul az egyedül igazi anyának.

A felbonthatatlanság.

d) A negyedik java a keresztény házasságnak a felbonthatatlanság. A katolikus félre nincs elválás. Áldja vagy verje a sors keze, neki e házasságban kell élnie. A protestáns fél erről nem akar tudni. Őt a saját hitelvei szerint az állami hatóság, vagy egyházi előjárósága elég könnyen felszabadítja s új házasságra bocsátja. És ő ezt vajmi gyakran igénybe is veszi.

Bizonyos német püspök beszéli, hogy hazájában akadnak urak nem kevés számmal, kik összejöveleik alkalmával találkoznak két-három hölgygel is, kik nekik már „felecségek” voltak. Elgondolhatjuk a katolikus félnek nem ritkán kétségbeesztő, szívfacsaró helyzetét! Ott ülni, talán gyermekekkel, elhagyottan, nélkülözve, megkötötten, míg a protestáns fél boldogan éli „új hitvesével” életé napjait. Mily iszonyu kísértés ez, hogy ő is dacba szálljon Isten örök

törvényével s „új házasságra“ lépjen, mely voltaképen csak tiltott viszony s a kárhozat előcsarnoka.

Mindezeket megiszivelve kérdezd meg őszintén katolikus lelkiismeretedet, vajjon csakugyan oly kegyetlen a te anyád, az Egyház, midőn téged eltilt a vegyesházasságtól s mindenre kér, ami előtted csak szent, hogy igazán fontos ok nélkül ne csikard ki tőle a felmentést eme tiltó akadály alól. Mert ha enged is az Egyház, ezt mindig vérző szívvel s még nagyobb baj elkerülése miatt teszi. Már XIV. Benedek pápa két századdal ezelőtt így ír a boroszlói hercegüspökhöz: „A Megfeszítettnek lábainál tanuságot teszünk, hogy csakis azért adjuk meg a felmentést (a vegyes vallás akadályai alól), hogy vallásunknak még nagyobb kárát elkerüljük.“

Mikor ment fel az Egyház?

Sajnos, elég gyakori eset, hogy Egyházunk a vegyes vallás akadályai alól felmentést adni kényszerül. Ámde e felmentést csakis akkor adja meg.

a) ha a felek nem csupán szép szóval, hanem megfelelő biztosítékkal (u. n. reverzáissal, rendszerint írásban) magukat kötelezik, hogy összes gyermekeiket a katolikus vallásban nevelik;

b) ha a másvallású fél magát kötelezi, hogy katolikus házasságként vallása gyakorlatában teljes és háborítatlan szabadságot enged;

c) ha a felek igazolni tudják, hogy ezen felmentés kérésére fontos okuk van.

Mert aki fontos ok nélkül lép vegyesházasságra s teszi ki lelkét e lépéssel járó súlyos veszélyeknek, halálosan vétkezik még azon esetben is, ha a felmentést Egyházától kicsikarja, s egyébként a feltetelek teljesítésére s a biztosíték megadására hajlandó.

d) Vegül az új törvénykönyv kötelezi a katolikus felet, hogy nemkatolikus házastársát okosan az üdvözítő Egyháznak megnyerni igyekezzék.

Mikor érvényes a vegyesházasság?

A vegyesházasság csakis akkor érvényes, ha az Egyház által előírt forma szerint, tehát az illetékes lelkipásztor és két tanu előtt kötik azt meg. Így van ez az egész világon. 1918. évi május 19 előtt e tekintetben hazánk és Németország kivételt alkotott. Ugyanis ez időpont előtti a Szentszék nálunk s Németországban nagyobb bajok elkerülése végett eltűrte, hogy emez országok vegyesvallású polgárai saját hazájuk területén az előírt forma betöltése nélkül is köthessenek érvényes házasságot. Az új törvénykönyv azonban ezt a kivételt megszüntette.

Ennélfogva ama vegyesházasságok, amelyeket 1918. évi május 19 óta nem az illetékes katolikus pap s két tanu előtt kötöttek, érvénytelenek.

3. Törvényes rokonság.

A hivatalos örökbefogadás által bizonyos törvényes rokonság támad az örökbefogadott (adoptált) és az örökbefogadó család között. Ezt a rokonságot az állami törvények némely országban, mint nálunk, Németországban, Svájcban és Franciaországban tiltó akadállynak minősítik, másutt pedig bontó akadállyá avatták.

Az Egyház törvényhozása e tekintetben megegyezik az illető állam törvényeivel.

Egyéb tiltó körülmények.

Tiltott idő. Nagyon természetes, hogy az Egyház ötödik parancsa: „Tiltott napokon menyegzőt ne tarts”, ezentul is érvényben marad. A tiltott idő advent első vasárnapjától karácsony első napjáig (bezárólag) és hamvazószerdától húsvét első napjáig (bezárólag) tart. Ez a tilalom azonban elsősorban az ünnepélyességre és a menyegzőkkel kapcsolatos zajos multságokra vonatkozik.

Méltatlanok. Az új egyházjog azon esetre is ad utasításokat, ha a házasság szentségének felvételére olyanok jelentkeznek, kik az Egyház kegyelmeire

méltatlanok. Ide számítjuk a hitehagyottakat, tiltott társulatoknak tagjait, aminők a szabadkőművesek, szociáldemokraták; a nyilvános bűnösöket, minők ama keresztlények is, kik templomba nem járnak s szentségekhez nem járulnak, nemkülönben azokat, kik bármily vétség miatt az Egyházból ki vannak közösítve. Az eljárás ezekkel szemben a következő: a) A lekipásztor igyekezzék az ilyen áldatlan házasságot minden erejéből meghiúsítani és még romlatlan hívét az ilyen frigytől visszariasztani. b) Jelentést kell tennie a megyés főpásztornak. c) A püspök az engedélyt az esketésre megadhatja, ha a gyermekek katolikus neveltetése és a hívő fél lelki épsége biztosítva látszik s egyébként nagyobb veszélytől (pl. tisztán polgári házasságtól) kell tartani.

X. A bontóakadályok.

Az új egyházjog 13 szoros értelemben vett bontóakadályt állapít meg. Ha ezek bármelyike még titokban és ismeretlenül is fennforogna, a házassági frigy Isten s a lelkiismeret színe előtt létre sem jött; a házasság érvénytelen.

Jegyzet. A kölcsönös megegyezés hiányát, amely minden szerződést s így a házassági szerződést is meghiúsítja, továbbá az előírt forma be nem tartását már nem számítja az egyházjog a szorosan vett akadályok közé. Mi is ehhez alkalmazkodunk s külön tárgyaljuk azokat.

A házassági bontóakadályokat lehető röviden a következőkben ismertetjük.

1. Életkor.

Az új törvénykönyv a korhatárt, amelyen alul a házasság érvénytelen, a férfiakra nézve a betöltött 16-ik, a leányokra nézve a betöltött 14-ik életévben állapította meg. A mi vidékünkön s a mi viszonyaink között persze épen nem volna tanácsos, hogy a 16 éves fiú s 14 éves leány házasságot kössenek. Az Egyháznak azonban a házassági akadály

lyok felállításánál az egész világra s az egész emberi nemre kellett tekintenie.

Ezen akadály alól az Egyház nem szokott felmentést adni.

2. Képtelenség.

Ez az akadály a házasság céljaira szervi okokból alkalmatlan egyének között áll fenn.

A természet törvényeiben gyökerezik s épen azért nincs alóla felmentés.

3. Házassági kötelék.

Az érvényesen megkötött (befejezett) keresztény házasság köteléke, míg csak a halál azt fel nem oldja, minden más házasságot érvénytelenné tesz. Midőn az Ur a keresztény házasság egységének s felbonthatatlanságának törvényét hozta,*) egyben jó-maga a „házassági kötelék” bontóakadályát isteni tekintélyével felállította. Felmentést ezen akadály alól senki a világon nem adhat. Hasztalan fordulunk tehát ez ügyben világi törvényszékekhez. Époly kevéssé használ olyan vallásra térni át, amelyben a házasságot felbontják. Mi más ez, mint a törvényhozó Isten tekintélyének kigunyolása s bosszuló haragjának kihívása? Ezt az akadályt maga az Egyház se mozdíthatja el. Nem is tette soha, még akkor sem, midőn miatta egész országok elszakadása fenyegetett (Angolország).

Jegyzet. Hogy az érvénytelen házasság viszony veszélye kikerülhető legyen, szigorúan tilos addig új házasságra lépni, míg az előző házasság felbomlása (a hitvestárs halála) teljesen és hivatalosan be nem bizonyosodott.

Nem elég bizonyíték tehát a házasság felbomlása hosszas távolléte; sőt egyetlen tanu állítása sem nyújt kellő s elfogadható bizonyosságot a hitvestárs haláláról, kivéve olyan esetekben, midőn e tanu minden gyanun felül áll (pl. tábori lelkész). A bizonyításhoz tehát legalább is két kifogástalan tanura van szükség. Ezek hiteles vallomása alapján lehet s kell az egyházi hatóságnál hivatalos holttestnyilvánítást kieszközölni.

*) Lásd a 13. oldalon.

Ha az összes körülményekből igazi erkölcsi bizonyosságot lehet meríteni a házastárs haláláról, az egyházi hatóság kivételes esetekben a kellő tanúk hijján is holtta nyilváníthat.

Ha a hitves valamely idegen plébánia területén hunyt el, eme plébániahivataltól kell hivatalos halotti bizonyítványt beszerezni, sőt ha az illető plébánia messzefekvő egyházmegyében van, a halotti levelet a szóbanforgó plébánia püspöki hatóságával is láttamoztatni kell.

Az Egyház eme bölcs intézkedéseit főképen napjainkban kell hangsúlyozni, midőn akárhányszor megesik, hogy az eltűnt, hadifogságba került stb. férjek, kiknek halálhírért is költöttek, évek múltán váratlanul otthonukba visszakérülnek.

Sőt a jelen rendkívüli időkben az is megtörténhetik, hogy a hivatalos halotti bizonyítvány is tévedésen alapszik.

Nagyon világos, hogy az ily tévedés folyán jóhiszeműleg újra férjhez ment asszony jelentkező egyellen igazi férjéhez azonnal visszamenni köteles.

4. Valláskülönbség.

Ez az akadály a katolikus és a meg nem keresztelt egyének között áll fenn. Nem azonos tehát a vegyes vallás akadályával, amely a katolikus és nemkatolikus keresztények házasságát tiltja. (Lásd 35. oldalon.)

Emez akadály az Egyház első ideiben még nem létezett. Idők folyamán azonban maguk a hívek belátták és átértékelték a nemkeresztény hitvestárssal való életközösség óriási lelki veszedelmét és épen azért az ilyen házasságoktól szokásosan tartózkodtak. Ezen bölcs és szent szokásból támadt a „valláskülönbség” egyházjogi bontóakadály.

Jegyzet. Az új egyházjog a „valláskülönbség” akadályát a született másvallású keresztényekre nem terjesztette ki. Miért is 1918 május 19 óta a született másvallásúak (protestánsok, görög nem egyesültek) és nemkeresztények (zsidók) közötti házasságot az Egyház érvényesnek tekinti s megtérés esetén mint ilyet elismeri.

Akkor sem áll fenn a „valláskülönbség” bontóakadály, ha katolikus egyén olyannal lép házasságra, akinek keresztisége kétséges. Ugyanezért pl. a katolikus és unitárius egyén között csupán a „vegyes vallás” tiltó-

akadály a forog fenn. Az unitáriusok keresztségének érvényében ugyanis — minthogy tagadják a Szeniháromságot — méltán lehet kételkedni.

Ezen akadálytól — főképp tulnyomóan keresztényektől lakott vidékeken — Egyházunk csak ritkán s nehezen ad felmentést.

5. Egyházi rend.

A magasabb egyházi rendek (alszerpapság, szerpapság, áldozópapság) már ősrégi időktől fogva tiltóakadályt alkottak a katolikus Egyházban, később pedig az első és második lateráni zsinat (1122 és 1139) a magasabb egyházi rendben levő egyének házasságát érvénytelennek nyilvánította, más szóval az egyházi rendet a bontóakadály rangjára emelte.

Jegyzet. Tehát a papi nőtlenség (celibatus) feltalálója nem VII. Gergely pápa (1073—1085), mint őt tévesen tartják. Ő csak apostoli eréllyel sürgette az ősi egyházi törvény tiszteletbentartását s lángoló buzgalommal igyekezett gátat emelni ama rettentő romlásnak, amely a régtől fogva tilos papi házasságokból eredt.

Hogy miért állította fel Egyházunk ezen akadályt s miért fog hozzá az idők végeig ragaszkodni, könnyen megérthető s belátja az, akiből nem hiányzik az eleven hit s egyházas érzület. A papi hivatás teendőinek mindennekfelett való fensége s szentsége, az az áldozatkésztség és szabadság, amelyet az apostoli élet megkövetel, igénylik a papi nőtlenséget. Továbbá hiágazat az, hogy az isteni szeretetből felvállalt tiszta élet tökéletesebb a házasséletnél. Ki ad, on erre példát, buzdítást, ha nem a lelkek hivatott tanítója s vezére?

Ezen akadály nem bontja szét a már felszentelés előtt megkötött házasságot. Az Egyház azonban római szertartású papoknak házassembereket csak akkor szentel fel, ha azok feleségük beleegyezésével a házasságtól lemondanak. A görög szertartású papok a felszenteltetésük előtt kötött házasságban továbbra is megmaradhatnak.

Az egyházi rend akadályai alól ugyan az Egyház felmentést adhat, de főképp az áldozópapokkal szemben a lehető legriktább esetben gyakorolja ezt a hatalmát.

6. Ünnepestes fogadalom.

A szerzetesrendekben letett ünnepestes tisztasági fogadalom (a Jézustársaságban különös kiváltás folytán már az egyszerű fogadalom is) bontó házassági akadályt alkot.

Az ünnepestes fogadalom akadályai alól Egyházunk hajdanában ugyszolván sohasem adott felmentést. A viszonyok azonban idők folytán nagyon megváltoztak. Ujabban fontos okokból és bizonyos feltételek mellett megadja azt.

7. Nőrablás.

A gyengébb női nem szabadságának védelmére állította fel Egyházunk a „nőrablás” bontóakadályát.

A férj ugyanis, ki házasságkötés céljából nőt rabol, nem léphet azzal érvényes házasságra, míg csak az elrabolt nő szabadságát vissza nem kapja és így teljesen szabad házassági beleegyezést nem adhat.

8. Büntény.

Egyházunk ezzel az akadállyal a házasság ép-ségét, szentségét akarja védelmezni, nem különben a házastársak életét fenyegető fekvesztett szenvedélyeknek akar gátat emelni. Emez akadálnak három fajai van:

a) Hitvesgyilkosság, amelyre a hitvestársak egyike büntésével szövetkezett olyképen, hogy a tényleg bekövetkezett erőszakos halál mindkettőjük közös művének mondható. Ha csak az egyik is a büntársak közül, a házasságkötés céljából vett részt a gonoszságban, akár tettel, akár tanáccsal vagy rábeszéléssel, kettőjük között érvényes házasság nem létesülhet.

A büntény eme fájánál nem lényeges, hogy házasságtörés is fennforog-e vagy sem.

b) Ugyancsak a „büntény“ akadályá támad. ha az előzőleg elkövetett házasságtörés vétkét a megcsalt hitvestárs meggyilkolása követi. A „büntény“ e fajánál nem lényeges, hogy a bűntársak magában a gyilkosságban is egyetértsenek. Elég, ha azt az egyik, — akár a másik tudtán kívül is — házasságkötési célzattal végrehajtja.

c) A büntény akadályának leggyakoribb formája a házasságtörés, mely házassági ígérettel vagy házasságkötési kísérlettel kapcsolatos. Ily kísérlet vagy jobban mondva vélkes merénylet az, ha valaki hitvestársa életében világi hatóság vagy nemkatholikus lelkész elé járul házasságkötési szándékból, vagy pedig ilyen külső formaság nélkül bűntársával egyszerűen házaseletet kezd.

Ezen akadály kelléke, hogy a házassági ígéret minden feltétel nélküli, komoly s kölcsönös legyen s hogy mind a házasságtörés, mind a házassági ígéret (kísérlet) egy s ugyanazon házasság tartama alatt történjék, úgyhogy ezen kettős igazságtalanságot egy s ugyanazon hitvestárs szenvedje.

Jegyzet. Ha tehát Péter, mialatt Terézzel házasságban él, Annával házasságtörést követ el és meg is igéri neki, hogy felesége halála esetén őt nőül veszi, beállott az akadály s az özvegyé lett Péter Annával érvényes házasságot nem köthet. A házasságtörés és házassági ígéret ugyanis egy s ugyanazon házasság tartama alatt ment végbe. Ellenben nem áll be az akadály a következő esetben: Péter többször nőül egymás után. Mialatt Terézzel él házasságban, megtöri a hűséget Annával, anélkül hogy neki házasságot ígérne. Második házassága tartama alatt, melyet Teréz halála után Bertával kötött, régi bűntársának, Annának — Berta halála esetére — csupán házassági ígéretet tesz, anélkül hogy most már vele vétkeznék. Ha Berta tényleg meghal, Péter akadály nélkül veheti el Annát. A házasságtörés és házassági ígéret ugyanis két különböző házasság tartama alatt történ; az előbbivel (házasságtöréssel) Teréz szenvedte a sérelmet, az utóbbival (házassági ígérettel) pedig Berta.

Nem változtat a dolgon, hogy (egy s ugyanazon házasság tartama alatt) a házassági ígéret a házasságtörést megelőzte-e vagy követi. Ha azonban a

házassági ígéret még a házasságtörés előtt visszavonat-
nék, az akadály nem áll be.

Jegyzet. A bűntény ezen utolsó faja igen sok házas-
ságot tesz érvénytelenné. A hívek ugyanis ezen akadályt
alig ismerik s épen azért, midőn a törvényes férj, illető-
leg feleség halála után eddigi bűnös viszonyukat (pl.
polgári halóság vagy protestáns pásztor előtt kötött „házas-
ságukat“) most már az Egyház színe előtt rendezni akar-
ják, elmulasztják, hogy legalább a bűntény akadályát alól
felmentést kérjenek. Ily esetben legalább utólag kell lehető
hamarosan ügyüket rendezni. Hogyan kell ezt tenniük?
alább tárgyalni fogjuk.

Jóllehet a bűntény csupán egyházjogi akadály,
ámde az első faja alól sohase szokott a Szentszék
felmentést adni. A második faja alól csak nagyritkán.
A harmadik faja alól azonban aránylag könnyű a
felmentést elnyerni.

9. Vérokonság.

Ezen akadállyal a közeli vérokonság összeháza-
sodását igyekszik Egyházunk meghiusítani. Fontos
és bölcs okai vannak reá! Részint az emberi nem
testvériségét nagyon előmozdítja, ha minél több s
távolí család jön egymással rokoni kapcsolatba, ré-
szint egyéb, az emberi természetben rejlő okok ja-
valják a vérokonság akadályának felállítását. Ugyanis
ősi kipróbált tapasztalás bizonyítja, hogy a közeli
rokonok összeházasodásának gyászos, végzetes kö-
vetkezményei vannak, minők a korai halál,
erkölcsi s testi elkorcsosodás és a nem-
zedék elmaradása. (A régi német közmondás
a rokonok házasságának következményeit így sorolja
fel: Früh sterben, Verderben, keine Erben.)

Az angol-skótországi statisztikai adatok szerint
az örültek 50%-a a közeli rokonok házasságából
született. Sok fejedelmi család is megadta az árát,
hogy hatalmi okokból tulnyomóan a családból há-
zasodott. Testi, szellemi, erkölcsi hanyatlás lett a
gyümölcse. Hogy a közelebbi multból példát ne
emlitsünk, ott az egyiptomi Ptolomei család, melynek
családfája teljesen ismert előttünk. Csupa közeli

rokon. A tagok feltűnően szépek voltak, de egyben feltűnő sok a züllött is közülük.

Vérrokonoknak azokat nevezzük, kik egy és ugyanazon törzsapától-anyától erednek.

A vérrokonságnak két ágát különböztetjük meg, t. i. egyenes és oldalágát. Egyenes ágon vérrokonok azok, kiknek egyike a másiktól származik, pl. apa, gyermekei, unokái, dédunokái stb. Oldalágu vérrokonoknak pedig azokat hívjuk, kiknek egyike a másiktól ugyan nem származik, azonban mindnyájan egy és ugyanazon közös törzsből erednek. Pl. testvérek, első- második unokatestvérek stb.

Az oldalágu vérrokonok a közös törzstől vagy egyenlő vagy különböző távolságban lehetnek. Pl. két testvér az apától egyenlő távolságban van, ámde az egyik testvér és a másik testvérnek a fia, unokája, dédunokája a közös törzstől különböző távolságban vannak. A rokoni távolság mértékét foknak nevezzük. Pl. az apa és leánya elsőfoku vérrokonok (egyenes ágon); az öregapa s unokája másodfoku vérrokonok (egyenes ágon). Épigy számítjuk az oldalágon is. Az édestestvérek elsőfoku vérrokonok (az oldalágon). Ezek gyermekei (első-unokatestvérek) másodfoku vérrokonok (az oldalágon) s így tovább.

Az egyeneságu vérrokonság, legyen az törvényes vagy törvénytelen, minden fokban a természet-törvényben gyökerező bontóakadály. Pl. apa leányával vagy unokájával soha, semmi körülmények között se léphet érvényes házasságra. Itt nem lehet szó a felmentésről.

Az oldalágu vérrokonság akadályát Egyházunk eleinte egészen a hetedik fokig terjesztette ki. Később a IV. lateráni zsinaton a negyedik fokra (bezárólag) szállította azt le. Így volt ez a legujabb időkig.

Az új egyházjog végre a vérrokonság bontóakadályát a harmadik fokig bezárólag állapítja meg.

Ha tehát csak az egyik házasulandó is negyedik nemzedéke a közös törzsnek, a vérrokonság bontóakadály a nem forog fenn. A vérrokonság akadály a

sokszorososodhatik is, aszerint, amint két egyén leszármazása több közös törzsben is találkozik.

Jegyzet. Az ágas-bogas családfákon eligazodni és így a vérrokonság bontóakadályát felfedezni némely esetben nem is oly könnyű dolog. Legcélszerűbb eljárás evégből az, ha a jegyesek nevét egy papirlapra leírjuk, neveik fölé a szülők, ezek fölé a nagyszülők nevét jegyezzük és így tovább. Ha közös törzsre három nemzedéken át nem akadunk, bontóakadálytól e tekintetben nem kell tartanunk.

Ha a vérrokonság fennforgásáról csak komoly gyanunk is van, legjobb azt a plébániahivatalban azonnal megjelentetnünk.

Az oldalágu elsőfoku vérrokonság (testvérekl) a természet törvényeiben gyökerező bontóakadály s ép azért felmenthetetlen. A többi fokban megfelelő okból a felmentés elnyerhető.

10. Sógorság.

Sógorsági viszony támad minden érvényesen megkötött házasságból a férj és feleségének vérrokonai között; épígy a feleség és férjének vérrokonai között. (Pl. János és Mária érvényes házasságot kötöttek. E pillanattól kezdve János sógora lett Mária összes vérrokonainak s viszont Mária sógornője lett János összes vérrokonainak.) És pedig amily foku vérrokona valaki a férjnek, époly foku sógorságban van a feleséggel, és viszont amily foku vérrokona valaki a feleségnek, époly foku sógora (sógornője) egyuttal a férjnek. Pl. a férj szülői vagy más házasságból származó gyermekei egyeneságu elsőfoku sógorságban vannak a feleséggel; viszont a feleség nővére vagy unokanővére oldalágu első, illetőleg másodfoku sógorságban vannak a férjjel.

Amde a férj vérrokonai semmiféle (egyházjogi) sógorságban sincsenek a feleség vérrokonaival; annál kevésbé származik sógorságból újabb sógorság. Épen azért semmi akadály sincs utjában annak, hogy az özvegy apa és fia, vagy pedig két testvér ugyanazon családból házassodjanak, pl. az apa elvegye az özvegy anyát, a fiu pedig az illető özvegy

leányát, vagy pedig két fitestvér két nőtestvérrel kössön házasságot.

Az egyeneságu sógorság minden fokban bontóakadály, melynek első foka alól sohasem szokott az Egyház felmentést adni.

Az oldalágu sógorság bontóakadály a második fokig bezárólag.

A sógorság is lehet többszörös: a) ha többszörös a vérrokonság, amelyből ered, b) ha többszörösen egymás után hitvestársa vérrokonságából házasodik az özvegyen maradt hitves.

A sógorság akadály alól megfelelő okból kapható felmentés.

11. Köztisztesség.

Emez akadály mintegy rokona a sógorsági akadálnak. Támad pedig a köztisztesség akadályja minden nem érvényes házasságból, valamint a nyilvános, köztudomású bűnös viszonyból a férfiú s a nő vérrokonai között és vizont.

Emez akadály csak az egyeneságu vérrokonokra terjed ki az első s második fokig bezárólag.

A férfiú tehát, ki valakivel érvénytelen házasságban vagy ágyasságban élt, nem veheti el ugyan-ezen nőnek anyját, leányát, unokáját s vizont.

Ez akadály első foka alól Egyházunk nem szokott felmentést adni.

12. Lelki rokonság.

A lelki rokonság akadály, amely hajdanában sokkal tágabb keretű volt, az új egyházi törvény szerint csupán a megkeresztelt egyén és a keresztelője között, továbbá a megkeresztelt egyén s keresztszüelője között áll fenn, mely utóbbi alól Egyházunk nem szokott felmentést adni.

13. Törvényes rokonság.

A törvényes rokonság bontóakadály, csak ott és oly fokban áll fenn, ahol s amily fokban azt az állami törvények mint bontóakadályt felállítják. Így

pl. bontóakadály az említett okból a régi Horvátországban, Szlavóniában; Olaszországban, Spanyolországban és Lengyelországban.

XI. A házassági akadályok alóli felmentés.

Kinek van hatalma felmenteni?

Minden hatalom a saját maga vagy a neki alárendelt hatalmak által hozott törvények alól fel is menthet. A házassági akadályok is törvények s így azok alól is lehetséges a felmentés. A maga Isten által megállapított akadályok alól csak Isten menthetne fel, de ezt nem teszi soha. Így a természet-törvényben megadott, vagy Krisztus által hozott házassági kötelék akadályai alól soha senki felmentést nem nyerhet. Azon akadályok alól azonban, melyeket Egyházunk Istentől kapott hatalmával, tekintélyével felállított, Egyházunk megfelelő fontos okokból adhat felmentést. Mint általában véve minden, az egész Egyházra vonatkozó törvényt a legfőbb tekintély, a pápa hozhatja vagy szüntetheti meg, úgy a házassági akadályokat is a pápa állíthatja fel, szüntetheti meg, vagy menthet fel alóluk. Ámde a szentséges Atya eme hatalmát kisebb-nagyobb mértékben közölni szokta a püspökökkel, sőt egyes rendkívüli esetekre nézve a plébánosokkal és gyóntatóatyákkal is.

1. Az Egyház feje, a pápa, ugyan minden egyházi akadály alól felmenthet, ámde, mint az egyes akadályoknál jórészt említettük:

a) sohasem ad felmentést az egyeneságu elsőfoku sógorság (l. 51. oldalon), a püspöki rend és a nyilvános hitvesgyilkosság (l. 47. oldal „büntény” a) pont) akadályai alól;

b) lehető legritkábban ad felmentést a büntény második faja (l. 48. oldal b) pont), nőrablás, életkor, ünnepélyes fogadalom, papi rend s a valláskülönbőség akadályai alól;

c) ritkán ment fel a vérrokonság akadályai alól azon esetben, midőn az egyik fél a közös törzsnek

édesgyermek. A keresztszülő s keresztgyermek között fennforgó lelki rokonság akadályától is nehéz a felmentés.

A többi egyházi akadálytól megfelelő fontos okból a felmentés könnyebben elnyerhető.

2. Sürgős szükség, főleg halálveszély esetén a megyés főpásztorok is megadhatják azokat a felmentéseket, amelyek alól a Szentszék felmentést adni szokott.

3. Oly esetekben, midőn az ügy sürgőssége folytán már a püspökhöz sem lehet folyamodni, a plébánosok, sőt gyóntatóatyák is minden egyházi akadálytól felmenthetnek, kivéve az áldozópapi rend s a befejezett házasságból eredő egyeneságu sógorság akadályát.

Ily sürgősség áll elő:

a) ha a halálveszély esetén a lelkiismeretek megnyugtatója, a gyermek törvényesítése a felmentést szükségessé teszik;

b) ha a halálveszély esetén kívül is, az esküvő nagyobb kár s botrány nélkül el nem halasztható, vagy pedig — ha a házasság már meg van kötve — annak érvényesítéséért nagy bajok nélkül nem lehet a Szentszékhez folyamodni.

Jegyzet. Halálveszély esetén és közvetlen az esküvő előtt tehát a plébános, sőt maga a gyóntatóatyja is legmesszebbmenő felhatalmazással rendelkeznek. Ámde ők sem menthetnek fel, ha isteni jogi akadály forog fenn, pl. egyiknek vagy másiknak már van élő hitvestársa; továbbá a két említett egyházi jogi akadály alól. — Ha az egyik fél másvallású, pl. protestáns vagy zsidó, sürgős szükség esetében is csak akkor eskethetők meg, ha a katolikus fél szabad vallásgyakorlata s a gyermekek katolikus neveltetése biztosítva van.

Minő okokból ment fel az Egyház?

Ha a hívek a házassági akadályok alóli felmentésért folyamodnak, kérelmüket rendszerint a plébániahivatal útján terjesztik fel az egyházi Hatósághoz. Évégből plébánosuk elé járulva őszintén s nyíltan kell előadni az okokat, amelyekre kérel-

müket alapítják, annál is inkább, mert ha az egyházi Hatóságot lényeges dologban félrevezették, a felmentés érvénytelen lesz. Gondoljanak arra is, hogy ügyüket jó eleve terjesszék elő, mert a Szent-székhöz való folyamodás hónapokat is igénybe vehet.

Az okok pedig, amelyekre kérelmüket alapíthatják, kb. a következők lehetnek: a helység, hol a menyasszony lakik, oly kicsiny, a rokonság pedig annyira kiterjedt, hogy alig akadna más alkalmas vőlegény, mint vérrokon vagy sógor; a leány már a 24-ik évet túlhaladván, nagyon csökken a remény, hogy más alkalmas férjre akadjon; a leány vagy özvegy szegénysége, ki alig jutna más hasonló rendű-rangu kérőhöz; a házasság, mely tervbe van véve, nagy lelki veszélyt hárítana el, amelybe a jegyesek az egy fedél alatt való lakás stb. körülmények folytán jutottak; tervbevett házasság által elhárul a tisztán polgári házasság, vagy a protestáns pásztor elé való járulás veszedelme; családi bonyodalmak, pörök stb. elhárulása; a kérelmező család nagy érdemei a kath. Egyház körül stb. stb.

A felmentési taxa (díj).

A tridenti sz. zsinat eltiltotta, hogy a felmentő hatóság a felmentvény megadása címén bárminő díjat kérjen vagy elfogadjon.

Mindazonáltal az Egyház a titkos akadályoktól való felmentést és a szegények ügyét kivéve, a vagyonosabb folyamodókra bizonyos kisebb-nagyobb összeget ró ki, ha nekik a felmentést engedélyezi. Így akar az oly bölcs s szent okokból felállított akadályoknak annál nagyobb érvényt szerezni; így igyekszik a hiveket lehetőleg visszatartani, hogy oly házasságot kössenek, melynek akadály áll az útjában.

A hiveknek azonban jól kell tudniok, hogy

a) az ily kirótt összeget nem magáért a felmentésért fizetik s nem is annak fizetik, aki a felmentést adja;

b) a befizetett összegeket az Egyház jótékony célokra, továbbá az egyházi hivatalok fenntartására s postaköltségekre fordítja.

XII. A házassági megegyezés.

A házasság, mint szentségi méltóságra emelt szerződés, általában véve a szerződésnek természetét követi. Hogyan létesül az érvényes szerződés? Ugy létesül, ha a szerződéskötésre alkalmas, jogosult felek a törvény által előírt formások szerint kölcsönös megegyezésre jutnak.

Szóljunk legelőbb a leglényegesebből, a kölcsönös megegyezésről és arról, ami ezt a kölcsönös megegyezést s így a házasság érvényességét is kizárja, megghusítja.

A megegyezés tulajdonságai.

A házassági kölcsönös megegyezésről tudnunk kell,

a) hogy ez a leglényegesebb a házasságkötésnél s épen ezért ezt soha semmiféle hatalom se pótolhatja és nem is teheti jóvá, — csupán maguk a házasságot kötő felek.

b) A kölcsönös megegyezés elsősorban s legfőképen a lelkek összeforrása. Lényeges ugyan, hogy a felek az egymás személyére való házassági jogot egymásnak átadják, de épen nem lényeges, hogy azt tényleg használják is. Épen azért szűz Mária s szent József s más szentek házassága érvényes volt, jóllehet jogukat sohasem használták.

c) A megegyezésnek őszintének, megfontoltnak s kölcsönösnek kell lennie.

d) Házassági érvényes megegyezést csak erre alkalmas s jogosult egyének tehetnek, szóval olyanok, kik közt nem forog fenn házassági akadály.

e) A megegyezésnek bizonyos formáság mellett kell történnie, amelyről alább fogunk szólni.

Megghusítják a megegyezést

s így magát a házasság érvényét:

a) a tévedés.

Minden szerződésnél a legfontosabb, hogy a szerződő felek tudják, miről van szó s mire kötelezik magukat. Ha e tekintetben lényeges tévedés

csuszik be, a szerződés lelkiismeretben s a törvény előtt is semmis s meg nem történnek tekintendő. A házassági szerződésnél a szerződő felek személyének kölcsönös átadásáról van szó a házasság céljaira. Ha tehát valaki magában a személyben tévedne, vagyis tévedésből mással kötne házasságot, mint akivel akart, a házasság érvénytelen volna. Amde nem érvényteleníti a házasságot, ha valaki nem a személyben, hanem — egyébként bármely fontos mellékkörülményben tévedne, pl. jegyese erénye, egészsége, vagyona tekintetében.

Jegyzet. Az is szükséges, hogy a házasulandók a házasállapot természetéről, jogairól, kötelességeiről némi ismerettel birjanak. Akadnak, kik házasságra nem is léptek volna, ha mindezzel tisztában lettek volna. A szülők dolga e tekintetben tapintatosan oktatást adni. Szűz Mária maga is tudta, miről van szó, mint az angyalhoz intézett szavai elárulják.

A házassági megegyezést meghiusítja:

b) az erőszak és félelem.

Mínhogy a házasságkötés — főkép a felbonthatatlanság miatt — oly végtelenül fontos lépés az ideigvaló s örök boldogság szempontjából, azért Egyházunk megkívánja, hogy kiki teljes szabadságát élvezze, midőn magát arra elhatározza.

Az erőszaktól s félelemtől mentes állapotot nélkülözhetetlenül szükséges feltételnek tekintti, amely nélkül érvényes házasságot kötni nem lehet.

Hogy azonban a félelem csakugyan érvénytelenítő ok legyen,

a) súlyos félelemnek kell lennie, vagyis olyan, mely az illető fél szabadakaratára erősen hat. Az olyan félelem tehát, mely inkább csak tiszteltből fakad, nem elégséges, hogy érvényes házasság akadályá legyen.

b) A félelemnek továbbá igazságtalanul okozottnak kell lennie. Ilyen a félelem, ha pl. a szülők gyermeküket fenyegetéssel, sőt fenyejték által házasságra kényszerítik.

c) Szükséges végül, hogy a félelmet ne valamely

belső ok hozza létre, pl. a bekövetkező nyomor előrelátása, hanem valamely külső ok, bizonyos személy, és pedig épen abból a célból, hogy az illető felet a házasságra kényszerítse. Ha tehát a leány csupán azért menne férjhez, hogy az őt kínzó mostohája közeléből megszabaduljon, nem hozhatná fel okul, hogy ő házasságára kényszerítve volt.

Az azonban nem változtat a dolgon, hogy a a félelmet ki idézi elő: fenyegetődző szülők, erőszakoskodó vőlegény vagy bárki más.

Nem ritka eset, hogy a kapzsi, kegyetlen szülők gyermekeiket, főképp a könnyebben megfélemlíthető leányokat házasságra kényszerítik. Iszonyu lesz felelősségük az örök Bíró előtt. Az ilyen kényszerházasság pedig Isten és a lelkiismeret színe előtt érvénytelen. Aki tehát erősen lenyűgöző félelemből lépett házasságra, csak akkor tekintheti magát igazi, érvényes házastársnak, ha az eddig hiányzó szabad beleegyezést önként pótolja. Ha ezt tenni nem akarja, akkor az egyházi Hatósághoz kell mielőbb fordulnia, amely, ha a súlyos félelem csakugyan bebizonyítható, a házasságot semmisnek jelenti ki s a feleket esetleg új házasságra jogosítja fel.

XIII. A házasságkötés formája.

Tekintve a házasságkötés óriási fontosságát, Egyházunk követeli, hogy a hívek házasságukat nyilvánosan, az Egyház színe előtt, az Egyház ellenőrzésével és áldásával kössék meg.

Az illetékes plébános.

Neyezetesen, csupán azon házasságot ismeri el Egyházunk érvényesnek, melyet a hívek az illetékes plébános előtt kötnek meg. Illetékes pedig az a plébános, akinek plébánia-területén a házasságot megkötik. Az illetékes plébános más papnak is adhat meghatalmazást, hogy a házasságkötésnél őt helyettesítse. Nagyon világos, hogy amit a plébános megtehet, annál inkább megteheti azt a

megyés főpásztor az egyházmegyéje területén s a pápa őszentsége az egész világon.

Jegyzet. A császári és királyi hadsereg és haditengerészet tagjait az illetékes katonai lelkész bárhol érvényesen megeskethette. Ez azonban legalább egyelőre a nemzeti hadsereg tagjaira nem vonatkozik.

Két tanu.

A plébánoson, illetőleg az őt helyettesítő papon kívül két tanunak is kell a házasságkötésnél szerepelnie.

Érvényesség szempontjából lehetnek ezek a tanuk nők, gyermekek vagy másvallásuak is; csak mint tanuk együttesen jelen legyenek s tudjanak a végbement házasságkötésről tanuságot tenni. Azonban a szükség esetén kívül csupán katolikuskat szabad házassági tanuknak (násznagyoknak) alkalmazni.

Kik kötelesek ezen formát betartani?

A házasságkötés imént előadott formájának betartására kötelezve vannak, más szóval érvényes házasságot csupán az illetékes plébános és két tanu közreműködésével köthetnek:

a) katolikusok, kik egymás közt házasságot kötnek. Katolikusok közé tartoznak a házassági törvény szempontjából, kik a katolikus Egyházban keresztkedtek meg, továbbá azok, kik az eretnokségből vagy szakadárságból a katolikus Egyházba megtértek. Mindezek katolikus-számba jönnek még azon esetben is, ha utóbb hitehagyokká váltak is.

b) Katolikusok, akik nemkatolikussal (akár megkeresztelttel, akár meg nem keresztelttel) kötnek házasságot — azon esetben is, ha a vegyes vallás, illetőleg valláskülönbség alól felmentést kaptak. A nemkatolikus forma szerint kötött vegyesházasságok tehát, mint már említettük, 1918 május 19-e óta érvénytelenek.

c) Görög katolikusok, kik római katolikussal lépnek házasságra.

Ellenben nem kötelezi a házasságkötés előirt formája:

a) a görög katolikusokat,*) akár egymásközt, akár másvallásuval házasodnak;

b) a nemkatolikusokat, kik egymásközt lépnek házasságra.

Mikor nem kötelező az előirt forma?

Két esetben mégis kivételt tesz Egyházunk és az előirt formára még a katolikusokat sem kötelezi. Ugyanis, amennyiben nagy és nehéz akadály áll útjában annak, hogy a házasulandók az illetékes plébános közreműködésével kössék meg a házasságot, ettől eltekinthetnek:

a) halálos veszedelemben. Ilyenkor elégséges a házasság érvényességére, ha két tanu előtt kötik meg szent frigyüket. Nem változtat a dolgon, hogy mi idézi elő a halálos veszélyt. Okozhatja azt betegség, fenyegető ellenség, földrengés, árvíz stb.

b) Halálos veszedelem esetén kívül is elégséges a két tanu jelenléte, ha a házasulandók előreláthatólag egy hónapon belül nagy nehézség nélkül az illetékes plébánoshoz nem juthatnak. (Misszióktérületén, háboru vagy egyházüldözés idejében könnyen előállhat az ilyen kényszerhelyzet.)

Mind a két esetben a házasulandóknak igyekezniök kell, hogy legalább más katolikus papot hívjanak meg a házasságkötéshez, ha azt könnyen megtehetik.

Jegyzet. Ily kivételes körülmények között a házasság akkor is érvényes marad, ha a házasulandók a halálvesztély megítélésében jóhiszeműleg tévedtek, vagy ha a hónap leforgása alatt reményen kívül mégis az illetékes plébánoshoz vagy megbizottjához juthattak.

XIV. A házasságkötés egyéb körülményei.

Idő.

A házasságkötés ideje az év bármely napja; azonban az ünnepélyes esküvők, mint már említettük, advent első vasárnapjától karácsony

*) Hazai ruténeink azonban magukat az új törvénykönyvnek önként alávetették s így ők a római katolikusokkal egyforma elbírálás alá esnek.

első napjáig bezárólag, valamint hamvazószerdától husvétvasárnapig bezárólag tiltva vannak. Ez az ünnepélyesség a házasságnak szentmisével kapcsolatos ünnepélyes megáldásában áll. A püspök azonban kellő okból ezt is megengedheti. Nagyon természetes, hogy a tiltott időben az esküvőkkel kapcsolatban szokásos zajos mulatságnak el kell maradnia.

Hely.

A házasságkötés helye rendszerint a plébánia-templom vagy — a plébános engedélyével — más templom vagy kápolna. Magánházakban csak püspöki engedéllyel lehet esküdni. Papnevelő intézetek szerzetesnők templomaiban vagy kápolnáiban való esküvőt csupán fontos és sürgős okból engedhet meg a megyés főpásztor.

Házasulandók lelkiállapota.

A házasulandóknak szívükre köti az Egyház, hogy mielőtt házasságra lépnek, meggyónjanak, vagy legalább tökéletes bánat által a kegyelem állapotát visszaszerezzék, ha azt nélkülöznék. A házasság az élők szentsége. Halálos bűnben felvenni azt szentségtörés volna. *)

Nagyon ajánlja ezenkívül Egyházunk a házasulandóknak, hogy frigyükre az u. n. menyegzői áldást is kikérjék. Ez a „menyegzői áldás“ ama három gyönyörű áldó ima, amely a jegyesekért végzendő külön szentmise formájának alkotórészét teszi. (Lásd a függelékben.)

Az esküvőnek eszerint voltaképen mindig szentmisével kapcsolatban kellene végbemennie. Sajnos azonban, hogy sok helyen már nem is tudnak ezen — a jegyeseket annyira megtisztelő — egyházi szertartásról. Legyünk rajta, hogy az megint szokásba jöjjön s a jegyesek a szentmisébe kapcsolódó ünnepélyes áldást újra kérjék s elnyerjék.

*) Igen ajánlatos az élet eme fontos fordulópontján életgyónást végezni, sőt ha lehetséges volna, az élet új korszakára lelkigyakorlattal előkészülni.

Az eskető pap teendője.

Az eskető pap szerepe főképp az, hogy az eléje járuló házasulandókat szándékuk felől kikérdi, s kölcsönös házassági beleegyezésüket hivatalosan tudomásul veszi. Ezzel lényeges teendőjét be is töltötte. Azonban a házasságkötésnek eme lényeges cselekvényét Egyházunk gyönyörű s kifejezéssel teljes szertartások keretébe foglalja. Az örök hűséget jelképező karikagyűrűket megáldja s vőlegény s menyasszony ujjára adja, kezeiket az egyházi hatalom jelképével, a stórával összeköti stb., végre hazánkban divó ősi szokás szerint őket meg is esketi. Ezen utóbbi, bár nem lényeges, de jelentőséggel teljes ünnepélyes cselekvényből nevezzük mi magyarok a házasságkötést: „e s k ü v ö n e k”. Mindemez áldásokban s kitüntető szertartásokban azonban csak azok részesülnek, kik erre méltóknak bizonyulnak.

Jegyzet. Az új törvénykönyvvel az u. n. passzív asszisztencia, mely abban állott, hogy a reverzalist nem adó házasulandóknak kölcsönös házassági beleegyezését a plébános két tanu előtt minden egyházi ruha s szertartás nélkül, egyszerűen tudomásul vette, érvényét veszítette. Az a passzív asszisztencia pedig, melynél a plébános két tanu előtt a házasulandókat házassági beleegyezésük felől minden egyéb szertartás nélkül kikérdi, a házasságot ugyan érvényesítené, de tilossá váltott.

XV. A házasság utólagos érvényesítése.

Megtörténhetik, hogy miután a felek akár jó- akár rosszhiszeműleg házasságot kötöttek, kitudódik, hogy bontóakadály van közöttük.

Amennyiben maguk a felek talán ép e könyvecske olvasása folytán ismernék ezt fel, nincs egyéb hátra, mint hogy azonnal a lelkiatyához vagy plébánosukhoz forduljanak, aki aszerint, amint az akadály felmenthető vagy felmenthetetlen, nyilvános vagy titkos, mindkettőjük vagy csak egyikük előtt ismeretes, különböző magatartást és eljárást fog előírni. Kétségtelen dolog, hogy az a házaspár, akinek a fennforgó házassági akadályról biztos tudomása van,

magát házastársnak egyelőre nem tekintheti s a házassági jogok gyakorlásától valami módon ki kell térnie. Amde mielőtt egyéb lépést tenne, sőt mielőtt a másik jóhiszemű felet a házassági akadályról felvilágosítaná, szakavatott lelkiatyától kell utbaigazítást kérnie. Általános irányelvekül a következőket jelölhetjük meg:

a) Ha felmenthető akadályról van szó, a lelkiatya vagy plébános által felmentésért kell folyamodni. Sőt sürgős szükség idején maga a lelkiatya is megadhatja a felmentést. (Lásd az 54. oldalon.)

A felmentés elnyerése után a feleknek egymás között meg kell tennök a házassági beleegyezést (szóval egymásnak ki kell jelenteniök, hogy házastársak akarnak lenni). Ezt pedig azzal a tudattal kell tenniök, hogy eddig nem voltak érvényes házasságok s most akarnak azokká lenni.

Ha az akadályt csupán egyik fél ismeri s erről a másik felet veszély s nagyobb kellemetlenség nélkül fel nem világosíthatja, elég ha a felmentés elnyerése után maga indítja fel magában a házassági beleegyezést anélkül, hogy a másik felet erre figyelmeztetné.

b) Ha a házasságok között akadály ugyan nincs, ámde tévedés vagy kényszer folytán (lásd 56., 57. oldalon) az érvényességhez szükséges házassági szabad beleegyezés hiányzott, nincs más hátra, mint hogy e hiányt maguk között pótolják. Megteheti ezt az egyik is a másik tudtán kívül, ha a szabad beleegyezés csak nála hiányzott.

c) Végül ha az előírt forma (illetékes plébános és két tanu) híján érvénytelen a házasság, a bajon úgy lehet segíteni, hogy a felek most már az előírt formában megkötik a házasságot. Egyházunk ily esetben igyekszik a felek érzékenységet minden lehető módon kimélni. Elengedi a kihirdetést, és amennyiben botrány nélkül lehetséges, esetleg a templomon kívül, magánlakásban is megesketi őket, sőt ha az egyik fél erre sem kapható, csakhogy a másik fél lelkét megmentse, ennek kérésére a házasságot gyökerében orvosolja, érvényesíti. (L. 64. old.)

Különös nehézséggel jár a formahiány pótlása

azon esetben, ha a vegyes vallású felek megtagadva az Egyház által követelt biztosítékot (reverzálist), amelyről az 41-ik oldalon szólottunk, polgárilag vagy másvallású lelkész előtt is egybekeltek. Hogy a katolikus fél a gyóntatószékben feloldozható legyen, szükséges, hogy súlyos vétségét lehetőleg jóvátegye s az isteni és egyházi törvény által elengedhetetlenül megkövetelt biztosítékot utólag megadja, sőt, ha az egybekelés 1918. évi május 19-e óta történt, az Egyház által előírt forma szerint meg is esküdjék, s így érvénytelen, bűnös viszonyát rendezze.

Amde a polgári házasságkötés után a biztosíték hivatalos megadását maga az állami törvény is lehetetlenné teszi. Mi tehát ilyenkor a teendő?

Legszerencsésebb a megoldás, ha a nem-katolikus fél is katolikussá lesz. Ez esetben az 1894. évi 32. tc. 4. §-a értelmében az összes 7 éven aluli gyermekek katolikus módon nevelhetők. (Sőt miniszteri engedéllyel a 7 éven felüliek is a gyámhatóság közbejöttével a szülők közössé vált vallására térhetnek.)

Ha azonban, amint többnyire történni szokott, a másvallású fél nem hajlandó katolikussá lenni, másrészt a bűnbánó katolikus fél a maga részéről mindenre kész, amit jelen helyzetében tehet, akkor az ügyet előbb az egyházmegyei hatóság elé kell terjeszteni, amely a Szentosztálytól kért irányelvek szerint fogja az utasítást megadni, vagy esetleg magához a Szentosztályhoz kell folyamodni, hogy a házasságot a kárhozát veszélyében forgó s minden lehető biztosítékot ígérő katolikus fél érdekében — gyökerében orvosolja. (Lásd alább!)

A házasság gyökerében való orvoslása.

Egyházunk az olyan házasságot, amelynél kezdettől fogva megvolt ugyan a kölcsönös házassági beleegyezés, azonban akár formahiba, akár fennforgó bontóakadály folytán nem léphetett érvényre, oly módon is érvényesítheti, hogy a formahiany vagy bontóakadályt egyszerűen nemlétezőnek tekinti és a házasságot már gyökerében, vagyis kezdettől

fogva érvényesnek elismeri. Az ilyen házasság tehát jogi következményeire nézve, pl. — ami a gyermekek törvényességét illeti — úgy tekintendő, mint kezdettől fogva érvényes házasság. Ezt nevezzük a házasság gyökerében való orvoslásának. Ilyen jogi orvoslásért csak akkor folyamodhatunk, ha a kölcsönös házassági beleegyezés kezdettől fogva mindkét részről fennáll s ha eme folyamodványunkat kellő fontos okokkal tudjuk támogatni.

Az új egyházjog által megszüntetett bontóakadályok.

Ha valamely házasság oly akadály miatt érvénytelen, amelyet az 1918. május 19-én életbelépett egyházjog megszüntetett, egyszerűen oly módon érvényesíthető, ha a felek a házassági kölcsönös beleegyezést maguk között felindítják.

Az új egyházjog a következő tíz bontóakadályt szüntette meg:

1. az oldalági vérrokonság negyedik fokát;
2. a második és harmadik vérrokonságot, amely abból ered, hogy a jegyesek többszörösen is (több uton) ugyanazon törzsből származnak;
3. a bűnös viszonyból támadt sógorságot;
Bontott a második fokig bezárólag mindkét ágon.
4. az oldalági sógorság harmadik és negyedik fokát;
5. az eljegyzésből eredő köztisztesség akadályát;

Ezen akadály az egyik jegyes és a másik jegyes egyenes és oldalági elsőfoku rokonai között állott fenn.

6. a be nem fejezett házasságból eredő köztisztesség akadályát;

Akadályozta a hitvestárs vérrokonaival való házasságot a negyedik fokig bezárólag.

7. a bérmlásból eredő lelki rokonság akadályát,
8. a keresztlő s a megkereszteltnek szülői közötti lelki rokonság akadályát;
9. a keresztszülő s a megkereszteltnek szülői közti lelki rokonság akadályát;
10. a törvényes rokonság (örökbefogadás) akadályát Ausztriában és Németországban.

XVI. A gyermekek törvényesítése.

Egyházunk azon gyermekeket tekintí és ismeri el törvényeseknek, kik érvényes, vagy legalább is olyan házasságból származnak, melyet a szülők jóhiszeműleg érvényesnek tartottak. A házasságon kívül született gyermekek törvényesíthetők a szülők között kötött érvényes házasság által, de csakis akkor, ha a gyermek fogantatása vagy születése idején, illetőleg e kettő közötti időszakban nem volt közöttük bontóakadály. Ily esetben a törvényesítést maga a házasságkötés eszközli minden egyéb jogi eljárás nélkül, sőt a szülők tudtán s akaratan kívül is. Ha a gyermek törvényességét illetőleg kétség merül fel, hacsak az ellenkező be nem bizonyosodik, a gyermek mindig törvényesnek tekintendő.

XVII. Az elválás.

A kötelek felbontása.

Ha a felek annak tudatára ébrednek vagy csak erősen gyanítják is, hogy frigyük érvénytelen és nem is akarják vagy talán nem is lehet azt másként orvosolni, kötelesek ügyüket az Egyház elé terjeszteni és a kötelek megsemmisítését, vagyis helyesebben az érvényes kötelek hiányának megállapítását kérelmezni. Az Egyház döntése után, de csakis az után, ha t. i. házasságukat az Egyház törvényszéke érvénytelennek nyilvánította, léphetnek uj házasságra.

Az együttélés megszüntetése.

A befejezett érvényes házasságból támadt köteleket az Egyház nem bonthatja fel, s nem is bontotta fel soha; és akik ezt álnok utakon kieszközölték, lelkiismeretükben távolról sem lehetnek nyugodtak. Ámde Egyházunk megfelelő fontos okokból megengedheti, hogy a házasfelek ideiglenesen vagy pedig egész életükre különválva éljenek.

a) *Közös akaratból.*

Megtörténhetik ez közös akaratból és pedig egész életre, ha pl. egyikük pap akar lenni vagy szerzetbe akar lépni. Ily esetben feltétlen szükséges, hogy a Szentsek felmentést engedélyezzen, a másik fél önként beleegyezését adja s kellő biztosítékot nyújtson, hogy ő is az erény útján meg tud maradni. Sőt maguk a házaspár ideiglenesen s közös akaratból, lelki vagy anyagi okokból szétválhatnak. Maga sz. Pál a korinthusiakhoz írt I. levelének 7-ik részében megengedi, hogy a házaspár egymást mintegy csupán testvérnek tekintsék, hogy annál határozottabban adhassák magukat lelki dolgaiknak.

b) *Az egyik fél akaratából.*

Az új egyházjog csupán egyetlen okot jelöl meg, mely az ártatlan félnek jogot ad házastársától örökre elváltan élni. És ez a házasságtörés. Ámde szükséges, hogy e véték teljesen elkövetett s biztos legyen, s az ártatlan fél ne engedte legyen el. Ha a másik fél is hasonló vétékbe bukik, szintén elvesztette jogát a másik elhagyására. Az ártatlan fél sohase köteles a vétkest visszafogadni, de megteheti azt s jól is teszi, ha van remény a javulásra. Főképp ha az eset nyilvános, nem is köteles az ártatlan fél ügyét az Egyháznak előterjeszteni.

Ideiglenes elválásra egyéb okok is feljogosítanak. Az új egyházjog emez okokat emeli ki: ha a másik fél más vallásra tér, a gyermeket nem katolikus módon neveli; vétkes s gyalázatos életet él; házastársa lelki s testi épségét veszélyezteti, kegyetlen bánásmóddal a közös életet tulságosan nehezíti. Ilyen s hasonló esetekben az ártatlan fél az egyházi hatóságtól ideiglenes válásra engedélyt kaphat, sőt ha az ügy sürgős és veszélyes, már az engedély elnyerése előtt is távozhatik. Az elvált felek azonban sohase mulasszák el legalább plébánosuknál jelentkezni, hogy így a gyóntatóatyának is, ki az okok felől kikérdi őket, megnyugtató feleletet adhasanak.

Válás esetén a gyermekeket az ártatlan fél, ha vegyes a házasság, a katolikus fél neveli.

XVIII. Polgári válás.

Mint hogy a hives házassági ügyei egyedül s kizárólag az egyházi bíróság hatáskörébe tartoznak, méltán merül fel a kérdés, vajjon szabad-e, és mikor szabad a világi bíróság előtt válópert indítani; továbbá katolikus bíró hozhat-e ez ügyben ítéletet és katolikus ügyvéd vállalhat-e világi bíróság előtt házassági ügyet?

A bíró.

Ha a világi bíró, ismerve az Egyház álláspontját, mégis olyképen tárgyalná a házassági pereket, mintha ezek tényleg a világi bíróság hatáskörébe tartoznának, súlyosan vétene a katolikus hitelvek ellen. Ha azonban az Egyház illetékességét az ily ügyekre nézve elismeri, igen fontos okokból, nevezetesen, hogy állásában megmaradhasson, hozhat esetleg házasságot bontó ítéletet is, de csakis ama feltétel alatt, ha csupán a polgári köteleket s annak következményeit szándékozik feloldani s ezt a feleknek alkalmas módon tudtukra is adja.

A házasfelek.

Ha a felek, kiknek házassága érvényes, azon szándékból indítják a válópert, hogy azután új házasságra lépjenek, súlyosan vétkeznek. Ha a házasság az Egyház színe előtt semmis, vagy pedig a különélés az Egyház s lelkiismeret színe előtt megokoll (pl. az egyik fél házasságtörést követett el), nincs akadálya annak, hogy a polgári házasság kötelekeitől s annak következményeitől világi bíróság ítélete által megszabadítsák magukat.

Ügyvéd.

Az Egyház nem emel kifogást az ellen, ha meggyőződéses katolikus ügyvéd az érvényes házassági kötelek védelmére a világi törvényszék előtt vállalkozik.

A válást is előmozdithatja, ha a felek azt megengedett módon kérik. Ha azonban a felek bűnös szándékból akarnak válni, nevezetesen, hogy új, a lelkiismeret színe előtt érvénytelen házasságot kössenek, még a polgári kötelék felbontásában is csupán igen fontos és kényszerítő okokból működhetik közre azon esetre, ha az érdekelték tudják, hogy ő csak a polgári kötés megszüntetésére dolgozik.

XIX. A polgári házasság.

Polgári házasságnak nevezzük ama házassági köteléket, melyet a felek a világi hatóság előtt kötnek ama célból, hogy frigyüket az állam is elismerje. Nagyon világos, hogy a katolikus hívek, kiket Egyházunk meghatározott házassági formára (illetékes plébános és két tanu közreműködésére) kötelez, a polgári házasságot Isten s lelkiismeretük előtt érvényes házasságnak el nem ismerhetik. Nincs azonban kizárva, hogy az olyanok, kikre az Egyház a házassági forma törvényét ki nem terjesztette (lásd az 59-ik oldalon), a polgári házasság által egyuttal lelkiismeretben is érvényes, valóságos házasságot kössenek, feltéve, hogy ily házasságot kötni szándékolnak. Ezen szándékolást feltéve 1918. május 19. előtt a vegyesházasság is a polgári házasság által érvényre emelkedhetett s lelkiismeretben kötelező, felbonthatatlan házassággá válhatott.

Jóllehet a polgári házasság katolikus szempontból csupán polgári jogi egyezmény, szerződés, és lelkiismeretben érvénytelen, ámde annak megkötésére a hívek mégis kötelesek lehetnek. Kötelezi őket a helyes és okos szeretét önmaguk s leendő gyermekeik iránt.

A polgári kötés elmulasztása ugyanis igen súlyos jogi következményekkel járhat s sok polgári előnytől foszt meg.

Jegyzet. A polgári házasságnak több alakja van. 1. „Kötelező polgári házasság“, melyet a törvény minden házasulandóra egyaránt kiterjeszt. Ezt hozták be

1860-ban hazánkban, divik továbbá Németországban, Franciaországban, Olaszországban, Belgiumban s Svájcban. 2. A „fakultatív polgári házasság“, mely a felek tetszésére bizza, hogy vagy egyháziilag vagy polgáriilag kössék meg házasságukat. Ezt a formát Angolország és Északamerika fogadta el. 3. A „szükségbeli polgári házasság“, melyet Ausztria iktatott törvénybe, csupán azoknak engedi meg a polgári kötést, kik egyházi házasságot nem köthetnek.

XX. Egyházi büntetések.

A katolikus Egyháznak mint tökéletes, önálló társaságnak megvan a kétségbevonhatatlan joga nem csupán törvényeket alkotni, hanem szent törvényei áthágóit büntetéssel is fenyíteni és a helyes utra visszatérlni. Ezen büntetés legfőképen abban áll, hogy az Egyház a bűnöst kegyelemkincseiből kizárja, szentségeihez nem bocsátja, szóval: kiközösíti. Ezt a szigorú büntetést, a kiközösítést pallosát jó anyánk, az Egyház csupán azokkal szemben alkalmazza, kik vele dacolnak, szóval akik a bűn elkövetésekor ismerik s így mintegy kihívják maguk ellen azt a büntetést, amellyel Egyházunk fenyegeti őket. Vannak kiközösítések, amelyek a püspöknek, s olyanok, melyek a pápának vannak fenntartva. Ilyen esetekben a közönséges lelkiatyának előbb a püspökhöz, illetőleg a pápához kell folyamodnia, hogy a megtérő s elégtételt nyújtani kész bűnöst feloldhassa s a lelki javak élvezetébe visszahelyezhesse. Nevezetesen az új törvénykönyv a következő, házasságot érdeklő büntetéseket állította fel.

I. A püspöknek fenntartott kiközösítésbe esnek:

a) akik nemkatolikus lelkész előtt kötnek házasságot;

b) akik ama nyílt vagy leplezett megegyezéssel lépnek házasságra, hogy gyermekeiket akár mind, akár részben a katolikus Egyházon kívül nevelik;

c) akik gyermekeiket tudatosan nemkatolikus paphoz viszik keresztelni;

d) a szülők vagy helyetteseik, akik a gyermeket nevelés vagy oktatás céljából más vallásnak szolgáltatják ki;

e) akik magzatelhajtás bűnében eredményesen résztvesznek, az anyát se véve ki;

f) ama egyszerű örök fogadalmat tett szerzetesek, akik — ha csak polgárilag is — házasságot kötni merészelnék. Ugyanezen büntetést osztják azok is, kikkel egybekeltek.

II. A pápának fenntartott kiközösítésbe esnek.

a) a nagyobb rendeket felvett egyháziak vagy ünnepélyes fogadalmat tett szerzetesek, akik — habár csak polgárilag is — házasságkötést kísérlenek meg, azokkal együtt, akikkel a házasságot megkötik;

b) mindazok, kik a püspöknek fenntartott kiközösítést fennebb a b), c) és d) pontokban elősorolt bűnök miatt magukra vonták, ha (hivatalos) figyelmeztetés után vétküket jóvá nem teszik. Ezek ugyanis az eretnekség gyanújába esnek s mint ilyenek a pápának különösen fenntartott kiközösítésbe esnek s az egyházi jogi cselekedetektől eltiltandók. (Lásd alább.)

III. Egyéb egyházi büntetések.

Ama katolikusok, kik egyházi felmentés nélkül — ha érvényesen is — vegyesházasságot kötöttek, az egyházi jogi cselekvényeket nem gyakorolhatják és az Egyház szentelményeiben sem részesülhetnek, míg csak megyés főpásztoruk őket a büntetés alól fel nem mentette. Az ily katolikus hívő tehát nem lehet kereszt- vagy bérmaszülő, nem választható meg templomatyának vagy iskolagondozónak, nem lehet egyházi vagyon kezelője, nem vállalhat tisztséget a kath. autonómiában, sőt kegyuri jogokat sem gyakorolhat.

Jegyzet. Mindeme büntetések az Egyház színe (a külső fórum) előtt azokat is sújtják, kik e büntetésekről nem is tudnak. (S. Cong. Inquis. 1892. máj. 18.)

XX'. A házastársak egymás iránti kötelességei.

A hét szentség mindegyike egy-egy kegyelemforrás, amely által Isten a megváltás kegyelemkinccseit lelkünk javára értékesíti. Valamennyi közli vagy gyarapítja bennünk a megszentelő malaszt titokteljes isteni életét, amely által Istennek rokonai, gyermekei s a menny örökösei vagyunk. De ezenkívül minden egyes szentség azon különleges malasztokat is megszerzi számunkra, amelyek elnyerésére Krisztus az illető szentséget alapította, s amelyeket az illető szentség felvételével lelkünk keres és igényel.

Nevezetesen a házasság szentsége, ha méltóan veszik azt fel, a házasoknak megadja a kegyelmi segílyt a házastársi kötelmek Isten szive szerinti betöltésére. Minthogy pedig a kegyelem az ember szabad közreműködését feltételezi, a házasoknak ismerniök kell kötelmeiket s azok betöltésére törekedniök.

Tekintettel könyvecskénk szűk kereteire, kénytelenek vagyunk a házastársi kötelességek ismertetését rövidre szabni, annál is inkább, mert azok bőséges tárgyalását számos jeles könyvben megtalálhatjuk.

A házastársaknak egymás iránt nevezetesen három kötelességük van: a szeretet, a hűség s a kölcsönös támogatás.

Szeretet.

A házastársi kölcsönös szeretet mintájának maga a Szentlélek Krisztusnak s az Egyháznak egymás iránti szeretetét állítja fel. (Pál, efezusiakhoz írt levele 5. rész, 25.) Lehet-e ennél ideálisabb, tisztább, önzetlenebb s áldozatosabb szeretetet elgondolni?! A házasoknak tehát Isten sz. szándéka szerint többet kell látniök egymásban, mint a húst és vért, többet kell látniök, mint a pusztá embert, ennyire az állatok, illetőleg a pogányok is eljutnak. A keresztyén házastársában lelkének kiegészítő

felét is látja, amelyet Isten számára tervezett, alkotott, amellyel őt Isten szeretete forrasztja össze itt a földön s egykor az egész örökkévalóságban. Ez az igazság sok egyebet megvilágít, amiről e könyvecskében tárgyaltunk, nevezetesen a házasság egységét, felbonthatatlanságát s az Egyház borzalmát a vegyesházasságoktól. Magyarázza továbbá azt is, hogy habár az Egyház az özvegyek második, sőt további házasságát ugyan meg nem tiltja, de sohasem javálja.

A szeretet erőpróbája az áldozat! Krisztus is szenvedése s halála által, s e szenvedés és halál titokteljes folytatása által a szentmisében mutatja meg hő szeretetét jegyese, az Egyház iránt.

A házasoknál a szünös szüntelen, életfogytig tartó áldozathoz egymás testi-lelki gyengeségeinek türelmes, hallgatólag, nagylelkű elviselése szolgáltatja az anyagot.

Hűség.

A házastársi hűség örök mintája ugyancsak Jézus Krisztus hűsége Egyházához s viszont. Krisztus Egyházával marad örökre: a lelke s teste. Csak az ő szeplőtelen Jegyesére, Egyházára gondol. Ezen hűségnek nyilvánvaló jele főképen amaz igazán isteni termékenység, amellyel az Egyház szünös szüntelen annyi szebbnél szebb lelket, annyi szentet tud teremni Istennek, a mennyországnak.

Kell hogy a házastársak is lehetőleg mindig egymással maradjanak, csak egymásra gondoljanak, szívük másfeléhajlásának még a látszatát is gondosan kerüljék. A hűtelent az ószövetségi törvény agyonköveztette, a Szentlélek az újszövetségi Szentírásban pokollal fenyegeti (Ef. 5. 5.). Házassági jogaik gyakorlára nézve pedig olvassák el s tartsák irányadónak, amire őket az apostol a korinthusiakhoz irt első levelének hetedik részében tanítja. Tekintsenek keresztény méltóságukra, a házasságnak Istentől rendelt szent céljára! Kétségeik esetén kérjenek bizalommal tanácsot Isten helyettesétől, a lelkiatyától.

Kölcsönös támogatás.

Ha a férfit rászorult arra, hogy az élet nehéz, küzdelmes útjain Isten neki a nőben „segítő társat” adjon, mennyivel inkább rászorul a gyengébb nő, hogy őt viszont az erősebb, biztosabb férfiú-kéz támogassa. Ez a kölcsönös támogatás a házaselet egyik legnagyobb vigasza és jótéteménye.

Ebben a kölcsönös támogatásban is Jézu Krisztus és az Egyház viszonya adja a legfenségesebb példát s ideált. Krisztus támogatja Egyházát, és pedig elsősorban a lelkieket! Imáival, áldozatával szüntelen közbenjár érte s leedi reá az isteni áldást. Példájával nagy vállalatokra lelkesíti Isten dicsőségére s a lelkek javára. Nem hagyja el őt a veszélyek, viharok nehéz napjaiban. Innen van, hogy az Egyház sohasem tud csüggedni, semmi sem szegi kedvét, mindig bizik, és végső győzedelmét biztosra veszi. Viszont az Egyház csakugyan lángoló buzgalommal karolja fel Krisztus ügyeit itt a földön; önfeláldozóan gondozza Krisztus gyermekeit az egész földkerekségen, utánuk jár apostoli utakon, vértanui nyomokon. Szóval Krisztusnak él, s Érte mindenkor halni kész. Ime keresztény házások az isteni minta!

Elsősorban a lelkieket kell egymást támogatnotok! A férj, mint a család feje, papja, járjon közben Istennél a feleségéért, a feleség pedig uráért, mindketten a gyermekekért. Így azután egy harmadik is szüntelen imádkozik értük és velük; az t. i., aki ígérte, hogy ahol ketten-hárman összejönnek az ő nevében, ő is közöttük van. Azt se feledjék a házások, hogy, bár sokat kell a gyermeknek beszélni a jó Istentől, de még többet az Istennek a gyermekről.

Ezernyi bajnak, sőt katasztrófának elejét venné, ha a házások egymásért mindennap imádkoznának. De ez még nem elég! Egymásnak jó példát kell adniok a keresztény erényekben s e tekintetben mintegy versenyre kelniök. Buzdítsák egymást az istenes életre, a szentségek vételére. Tegye ezt mindegyikük azzal a szent meggyőződéssel, hogy míg házastársa Istenhez hű, addig bizonyára hozzá

is hű marad ; és viszont mit remélhet az olyan házastárstól, aki Istentől már elpártolt?

A házások támogassák egymást a gyermeknevelésben. Ez közös jog, közös kötelesség. Adjon nekik erőt s lelkesedést ezen ugyancsak nehéz s rendkívüli felelősséggel járó feladathoz az a tudat, hogy az a gyermek, akivel a Gondviselés épen őket tisztelte meg, sokkal inkább Istené, mint az övék. Istennek nevelik, Istentől fogják megkapni örök, de már földi jutalmukat is.

Vége legyenek egymástámaszai a létfenntartás sokszor oly nehéz s tövises gondjai között. A szenvedés tüze, az inség, betegség szívéket csak annál inkább forrassza össze. Akkor lényegesen meg fog enyhülni a legsúlyosabb kereszt is.

Ha e hármas kötelesség mintegy három ág tartja s emeli az ég felé a családi fészket, akkor biztosan s derülten pihenhetnek benne annak lakói. Legfeljebb megringatják, de nem dulják azt szét a bekövetkező viharok. Megvédi a három ág, a hármas kötelesség hű teljesítése. És az ilyen magasra emelt fészekből olyan édes és könnyű az égre nézni, az égbe szállni. Ámde ilyen boldog családi fészket csak azok fognak rakni, akiket eme szent feladatban Isten szeretete lelkesít, akik a mintát Jézus Krisztus s Egyházának szent viszonyában keresik s akiket a felépítésben az Egyház szent törvényei irányítanak.

Függelék.

Mise a jegyesekért.*

Bevezető: (Tob. 7. et 8.)

Izrael Istene adjon össze titeket: és ő legyen veletek, aki könyörült a két egyetlen szülőttön: és most, Uram, adjad! hogy téged még tökéletesebben áldjanak. (127. zsolt.) Boldogok mindnyájan, kik az Urat félék, kik az ő utjain járnak.

Dicsőség az Atyának.

Könyörgés:

Hallgass meg minket, mindenható és örök Isten, hogy, amit szolgálatunkkal eszközlünk, a Te áldásod bősége töltse be. A mi Urunk Jézus Krisztus által, ki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egyetemben mindörökkön örökké. Amen.

Olvasmány.

(Sz. Pál apostol levele az efezusbeliekhez. 5. r. 22—33. v.)

Testvérek! Az asszonyok engedelmeskedjenek férjeiknek, mint az Urnak; mert a férfiu feje az asszonymnak, mint Krisztus feje az Anyaszentegyháznak s ugyanő megszabadítója testének.

De mint az Anyaszentegyház engedelmeskedik Krisztusnak, úgy az asszonyok is férjeiknek mindenekben.

Férfiak! szeressétek feleségeket, mint Krisztus

* Leközljük a jegyesekért előirt votiv szentmisének sajátos részeit. Az általános, minden szentmisében egyforma részeket, a jó imakönyvekben amugy is feltaláljuk. Talán lelkesíteni fogja a hivatelt, hogy esküvőjüket minél többen szentmisével kapcsolatban tartsák és fontos ok nélkül ne fasszák meg magukat az isteni áldozat s a vele kapcsolatos ünnepélyes áldás jótéteményétől. De egyébként is minden jegyesnek és házasnak a leközlött szöveg bő és kedves anyagot ad épületes megfontolásra és elmélkedésre.

is szerette az Anyaszentegyházat és önmagát adta érte, hogy azt megszentelje, megtisztítván a víznek fürdőjével az élet ígéje által, hogy dicsővé tegye magának az Anyaszentegyházat, nem lévén azon szeplő vagy redő vagy más efféle, hanem hogy szent és szeplőtelen legyen. Ugy kell a férfiaknak is szeretniök feleségüket, mint önnön testüket. Aki feleségét szereti, önmagát szereti. Mert soha senki a maga testét nem gyűlöli, hanem táplálja és ápolja azt, mint Krisztus is az Anyaszentegyházat; mert az ő testének tagjai vagyunk, az ő husából és csontjaiból.

Ezért az ember elhagyja atyját és anyját és feleségéhez ragaszkodik, és ketten egy testté lesznek. Nagy titok ez, én pedig Krisztusra és az Anyaszentegyházra nézve mondom. Azért kiki közületek úgy szeresse feleségét, mint önnönmagát; az asszony pedig félje az ő férjét.

Karvers. (Zs. 127.)

Feleséged, mint a termékeny szőlőtő, házad falai között; fiaid, mint az olajfa sarjadékai, asztalod körül. Alleluja. Alleluja.

Küldjön nektek az Ur segítséget a szent helyről és Sionból védelmezzon meg titeket. Alleluja.

Evangélium.

(Máté 19. R. 3—6. vers.)

Ama időben hozzá (Jézushoz) menének a farizeusok, kísértvén őt és mondván: Szabad-e az embernek feleségét elbocsájtani akármi okból?

Ő pedig felelvén mondá nekik: Nem olvastátok-e, hogy aki az embert teremtette, kezdettől férfiuvá és asszonnyá teremtette őket? és mondá: Azért elhagyja az ember atyját és anyját és feleségéhez ragaszkodik és ketten egy testté lesznek. Azért már nem kettő, hanem egy test. Amit tehát Isten egybekötött, ember el ne válassza.

Felajánlaskor. (Zs. 30.)

Tebenned bízom, Uram! s mondtam: Te vagy az én Istenem! Kezedben az én sorsom.

Csendes ima.

Kérünk, Uram! fogadd el a házassági szent frigyért bemutatott áldozatot és ama műnek, mely a te alkotásod, légy te az Intézője. A mi Urunk Jézus Krisztus által . . .

A Pater Noster (Miatyánk) után

a pap az oltár előtt térdelő jegyesek felé fordul s felettük a következő imákat mondja :

Könyörögjünk! Fogadd Uram! kegyesen esedéksünket s támogasd kegyesen amaz intézményedet, amely által az emberi nem elterjedését akarod eszközölni, hogy amit a Te akaratodból megkötnék, a Te segítségeddel fenn is maradjon. A mi Urunk Jézus Krisztus által . . .

Könyörögjünk! Isten, ki erődnek hatalmával mindeneket semmiből alkottál, aki miután kezdetben mindent elrendezettél, az Isten képére alkotott embernek a saját testéből formált női segítőtársat azért adtad, hogy velünk megértessed, hogy aminek közös az eredete, nem is szabad szétszakadnia ;

Isten! ki a házások egyesülését annyira megszentelted, hogy Krisztus és az Egyház szentséges viszonyának képévé avattad ;

Isten! ki a nőt férjéhez kapcsolod s e társas életet oly áldásban részesítéd, amelyet sem, az áteredő bűnre mért büntetés, sem a vizözön nem tudott eltörölni :

tekints le kegyesen eme szolgálódra, aki midőn a házaselet szent frigyét megköti, a Te erősítő oltalmadért esedezik. Add Uram neki, hogy elég erős legyen a szeretet s béke szent igáját hordozni ; hogy mint a szent asszonyok hű utánzója hűséges és tiszta feleség maradjon Krisztusban.

Legyen férjének kedves, mint vala Rachel, legyen bölcs, mint volt Rebekka, hosszúéletű s hűséges, mint Sára.

A pártütésnek pokoli szelleme az ő lelkét soha hatalmába ne ejtse.

Viselje mindig a hit s a parancsolatok szent

kötélékeit. Csak emez egyetlen nászt ismerje, s meneküljön minden tilos érintkezéstől.

Gyengeségét erősítse meg a szent fegyelem.

Legyen szendén komoly és tiszteletreméltóan szemérmes.

Járatos legyen a mennyei tanokban.

Áldd meg őt mint anyát termékenységgel; az erényben kipróbált s ártatlan szívű legyen.

Nyerje el a boldogok békéjét s a mennyeknek országát. „

Es lássák mind a ketten fiaik fiait, a harmadik s negyedik nemzedékig.

Érjék el az általuk óhajtott tisztas ággkort.

Ugyanazon a mi Urunk Jézus Krisztus által . . .

Miután a pap maga megáldozott és a jegyeseket is megáldoztatta — a szentmisét folytatja.

Áldozásra. (Zs. 127.)

Ime így áldatik meg az ember, ki az Urat féli ; és lássad fiadnak fiait s a békeséget Izraelen.

Befejező ima.

Könyörgünk ! Kérünk téged mindenható Isten, gondviselésed intézményeit kegyeddel kísérd, hogy akiket törvényed szerinti együttélésre összekapcsoltál, hosszú békeségben őrizd meg. A mi Urunk Jézus Krisztus által . . .

Az „Ite missa est“ után, mielőtt a jelenlevőkre általában áldást adna, a miséző pap újra a jegyesekhez fordul, újból megáldja őket :

Ábrahám Istene, Izsák Istene, Jákob Istene legyen veletek, töltsön be titeket áldásával, hogy láthassátok fiaitok fiait a harmadik s negyedik nemzedékig ; azután pedig nyerjétek el a végnélküli örök életet, a mi Urunk Jézus Krisztus segítségével, ki az Atyával s Szentlélekkel él és uralkodik, Isten mindörökkön örökké. Amen.

I. N. D.

Tartalomjegyzék.

	Oldai
Előszó	3
I. Tévelyek	5
II. A házasság isteni intézmény	6
Istentől ered	6
Lényege és célja	8
III. A keresztény házasság	9
A keresztény házasság szentség	9
Maga a szerződés a szentség	10
IV. A keresztény házasság tulajdonságai	12
A) Egység	12
B) Felbonthatatlanság	13
Isteni törvény	13
A házasságtörés se bontja a házasságot	16
A felbonthatatlanság isteni törvényének bölcs okai	18
a) A társadalom szilárd alapja	18
b) A házasság a szeretetre van alapítva	19
c) A gyermek érdeke	21
d) A házások közös érdeke	22
Ellenvetések	23
Jegyzet. (A befejezetlen házasságot felbonthatja a pápa, vagy egyik fél szerzelbelépése. A Pál-féle privilégium.)	25
V. A házassági ügyek az Egyház joghatósága alá tartoznak	26
VI. Előkészület a házasságra	27
A távolabbi előkészület	27
Eljegyzés	30
VII. A jegyesek vizsgálata és kihirdetése	31
Hirdetés	32
VIII. A házassági akadályokról általában	33
Kiket köteleznek az Egyház házassági törvényei ?	34

	Oldal
IX. A tilioakadályok	34
1. A fogadalom	34
2. Vegyes vallás	35
Miért tilos a vegyesházasság?	35
Mikor ment fel az Egyház?	41
Mikor érvényes a vegyesházasság?	42
3. Törvényes rokonság	42
4. Egyéb tiltó körülmények. Tiltott idő. Méltatlanok	42
X. A bontóakadályok	43
1. Életkor	43
2. Képtelenség	44
3. Házassági kötelék	44
4. Valláskülönbség	45
5. Egyházi rend	46
6. Ünnepeles fogadalom	47
7. Nőrablás	47
8. Büntény	47
9. Vérokonság	49
10. Sógorság	51
11. Köztisztesség	52
12. Lelki rokonság	52
13. Törvényes rokonság	52
XI. A házassági akadályok alóli felmentés	53
Kinek van hatalma felmenteni?	53
Minő okokból ment, fel az Egyház?	54
A felmentési taxa (dij)	55
XII. A házassági megegyezés	56
a) a tévedés	56
b) az erőszak és félelem	57
XIII. A házasságkötés formája	58
Az illetékes plébános	58
Két tanu	59
Kik kötelesek ezen formát betartani?	59
Mikor nem kötelező az előirt forma?	60
XIV. A házasságkötés egyéb körülményei	60
Idő	60
Hely	61
A házasulandók lelkiállapota	61
Az eskető pap teendője	62

	Oldal
XV. A házasság utólagos érvényesítése	(2
A házasság gyökerében való orvoslása	64
Az új egyházjog által megszüntetett bontóakadályok	65
XVI. A gyermekek törvényesítése	66
XVII. Az elválás	66
A kötelék felbontása	66
Az együttélés megszüntetése	66
a) Közös akaratból	67
b) Az egyik fél akaratából	67
XVIII. Polgári válás	68
A bíró	68
A házasságok	68
Ügyvéd	68
XIX. A polgári házasság	69
XX. Egyházi büntetések	70
I. A püspöknek fenntartott kiközösítés	70
II. A pápának fenntartott kiközösítés	71
III. Egyéb egyházi büntetések	71
XXI. A házastársak egymás iránti köteleességei	72
Szeretet	72
Hűség	73
Kölcsönös támogatás	74
Függelék: Mise a jegyesekért	76

Sajtóhiba. Az 5. oldal 5. bekezdésének 2-ik sorában *olaszok* helyett *oroszok* olvasandó.

A SZIV

VALLÁSOS, HAZAFIAS HETILAP

Aktuális eszmékről cikkezik, vasár-
napi sz. evangelium, szociális
kérdések, a világegyház hírei,
háztartási és gazdasági
tanácsok, gyermek-
rovat stb. foglal-
nak benne
helyet.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VIII., HORÁNSZKY-U. 18.

KORDA

IPARI ÉS KERESKEDELMI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Központi iroda:
BUDAPEST, VIII.,
Horánszky-utca 18. sz.

Tervezett alaptőke 5,000.000 kor.

Központi kereskedés:
BUDAPEST, VIII.,
Mikszáth Kálmán-tér 3.

Könyvkiadás, könyv-, kegytárgy-,
papír-, író- és rajzszerkeskedés

Eddigi vidéki fiókunk:
„SZIV” könyvkeres-
kedés MEZŐKÖVESD.